

Briselē, 23.4.2018  
COM(2018) 218 final

2018/0106 (COD)

Priekšlikums

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA**

**par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem**

{SEC(2018) 198 final} - {SWD(2018) 116 final} - {SWD(2018) 117 final}

## **PASKAIDROJUMA RAKSTS**

### **1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS**

#### **• Priekšlikuma pamatojums un mērķi**

Nelikumīgas darbības un tiesību aktu ļaunprātīga izmantošana var notikt jebkurā mazā vai lielā organizācijā — gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā. Tā var izpausties dažādos veidos, piemēram, kā korupcija vai krāpšana, nolaidīga rīcība vai neuzmanība. Ja šīs problēmas nerisina, reizēm tās var nodarīt nopietnu kaitējumu sabiedrības interesēm. Cilvēki, kuri strādā organizācijā vai sazinās ar to darba attiecību laikā, bieži pirmie uzzina par šādiem gadījumiem un tāpēc ir privileģētā stāvoklī informēt tos, kuri šo problēmu var risināt.

Trauksmes cēlēji, t. i., personas, kuras ziņo (attiecīgajā organizācijā vai ārējai iestādei) vai atklāj (sabiedrībai) ar darbu saistītā kontekstā iegūtu informāciju par pārkāpumiem, palīdz novērst kaitējumu un konstatēt apdraudējumu vai kaitējumu sabiedrības interesēm, kas citādi varētu netikt atklāts. Tomēr nereti viņus no ziņošanas attur bailes no represijām. Šo iemeslu dēļ gan Eiropas<sup>1</sup>, gan starptautiskā līmenī<sup>2</sup> arvien vairāk tiek atzīts, ka trauksmes cēlēju efektīvas aizsardzības nodrošināšanai ir liela nozīme sabiedrības interešu aizstāvībā.

Trauksmes cēlēju efektīvas aizsardzības trūkums raisa turpmākas bažas, jo tas negatīvi ietekmē vārda brīvību un plašsaziņas līdzekļu brīvību, kas ir noteikta ES Pamattiesību hartas (“Harta”) 11. pantā. Komisijas 2016. gada novembrī organizētā otrā gadskārtējā pamattiesību kolokvija par “Plašsaziņas līdzekļu plurālismu un demokrātiju” diskusijās tika uzsvērts, ka trauksmes cēlēju kā žurnālistu informācijas avotu aizsardzība ir būtiski svarīga, lai pētnieciskie žurnālisti varētu pildīt sabiedrības uzraudzības funkciju.<sup>3</sup>

Trauksmes cēlēju efektīvas aizsardzības neesamība var arī vājināt Savienības tiesību aktu izpildi. Kopā ar citiem pierādījumu vākšanas instrumentiem<sup>4</sup> trauksmes celšana ir līdzeklis, kas nodrošina valstu un ES izpildes sistēmām informāciju, kura veicina Savienības noteikumu pārkāpumu efektīvu atklāšanu, izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par tiem.

Šobrīd ES pieejamā trauksmes cēlēju aizsardzība ir sadrumstalota<sup>5</sup>. Trauksmes cēlēju aizsardzības trūkums dalībvalstī var ne tikai negatīvi ietekmēt ES politikas īstenošanu attiecīgajā valstī, bet arī radīt plašāku ietekmi citās dalībvalstīs. ES līmenī tiek nodrošināta trauksmes cēlēju aizsardzība tikai konkrētās nozarēs, un tās līmeņi atšķiras<sup>6</sup>. Šīs sadrumstalotības un nepilnību dēļ daudzās situācijās trauksmes cēlēji nav pienācīgi aizsargāti pret represijām. Gadījumi, kad iespējamie trauksmes cēlēji nejūtas droši izpaust viņu rīcībā esošo informāciju, ir cēlonis nepietiekamai ziņošanai, savukārt tās rezultātā tiek zaudētas iespējas atklāt un novērst Savienības tiesību pārkāpumus, kas var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm.

<sup>1</sup> Skat. Eiropas Padomes 2014. gada 30. aprīļa Ieteikumu CM/Rec(2014)7 par trauksmes cēlēju aizsardzību; Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas 2017. gada 27. jūnija Rezolūciju Nr. 2171(2017).

<sup>2</sup> Trauksmes cēlēju aizsardzības standarti ir noteikti starptautiskajos instrumentos un pamatnostādnēs, piemēram, 2004. gada ANO Pretkorupcijas konvencijā, kuras puses ir visas dalībvalstis un arī ES; G20 Korupcijas apkarošanas rīcības plānā; ESAO 2016. gada marta ziņojumā par apņemšanos efektīvi aizsargāt trauksmes cēlējus: *Committing to Effective Whistleblower Protection*.

<sup>3</sup> [http://ec.europa.eu/information\\_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions\\_40602.pdf](http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf)

<sup>4</sup> Piemēram, sūdzību izskatīšanas mehānismi un tiesību aktos noteiktās revīzijas.

<sup>5</sup> Sīkāku informāciju skat. sadaļā “Subsidiaritāte”.

<sup>6</sup> Sīkāku informāciju skat. sadaļā “Atbilstība pašreizējiem politikas noteikumiem”.

Norādes par trauksmes cēlēju nepietiekamas ziņošanas apmēriem var gūt no aptaujām, piemēram, no 2017. gada īpašā Eiropabarometra par korupciju<sup>7</sup>: 81 % eiropiešu norādīja, ka nav ziņojuši par korupcijas gadījumiem, kurus paši pieredzējuši vai kuriem bijuši liecinieki. Komisijas rīkotajā sabiedriskajā apspriešanā 2017. gadā 85 % respondentu uzskatīja, ka darbinieki ļoti reti vai reti ziņo par savām bažām par apdraudējumu vai kaitējumu sabiedrībai, jo baidās no tiesiskām un finansiālām sekām<sup>8</sup>. Lai labāk parādītu negatīvo ietekmi uz pienācīgu vienotā tirgus darbību, 2017. gadā Komisijas<sup>9</sup> uzdevumā veiktā pētījumā tika aplēsts, ka trauksmes cēlēju aizsardzības neesamības dēļ ES kopumā katru gadu tikai publiskā iepirkuma jomā vien zaudē 5,8–9,6 miljardus EUR.

Lai visā ES mazinātu aizsardzības sadrumstalotību, ES iestādes un ieinteresētās personas ir aicinājušas rīkoties ES līmenī. Eiropas Parlaments 2017. gada 24. oktobra rezolūcijā “Par likumīgiem pasākumiem, ar kuriem aizsargā trauksmes cēlētus, kas darbojas sabiedrības interesēs,” un 2017. gada 20. janvāra ziņojumā par trauksmes cēlēju nozīmi ES finansiālo interešu aizsardzībā<sup>10</sup> aicināja Komisiju nākt klajā ar horizontālu tiesību akta priekšlikumu, lai nodrošinātu trauksmes cēlēju augsta līmeņa aizsardzību gan sabiedriskajā, gan privātajā sektorā, kā arī valstu un ES iestādēs. Padome 2016. gada 11. oktobra secinājumos par nodokļu pārredzamību<sup>11</sup> mudināja Komisiju izpētīt iespēju īstenot turpmākas darbības ES līmenī. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un arodbiedrības<sup>12</sup> ir neatlaidīgi aicinājušas izstrādāt ES līmeņa tiesību aktus to trauksmes cēlēju aizsardzībai, kuri darbojas sabiedrības interesēs.

Komisija 2016. gada paziņojumā “ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu”<sup>13</sup> piebilda, ka Savienības tiesību aktu izpilde joprojām ir izaicinājums un tāpēc “vispārējo interešu labā lielāka uzmanība jāpievērš izpildes nodrošināšanai.” Konkrētāk, tika uzsvērts, ka “[N]ereti, vairāk pievēršoties konkrētiem jautājumiem — par automašīnu emisiju pārbaudēm, ūdens piesārņojumu, nelikumīgiem atkritumu poligoniem, transporta drošību un aizsardzību —, izrādās, ka problēmas rada nevis ES tiesību aktu neesamība, bet gan to neefektīva piemērošana.”

Ņemot vērā šo apņemšanos, šā priekšlikuma mērķis ir pilnībā izmantot trauksmes cēlēju aizsardzības potenciālu nolūkā stiprināt izpildi. Priekšlikumā ir noteikts līdzsvarots kopēju minimālo standartu kopums, nodrošinot stingru aizsardzību pret represijām trauksmes cēlējiem, kuri ziņo par pārkāpumiem konkrētās politikas jomās<sup>14</sup>, kurās:

- i) pastāv vajadzība stiprināt izpildi;
- ii) trauksmes cēlēju nepietiekama ziņošana ir galvenais izpildi ietekmējošais faktors; kā arī

7

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2176>

8 [http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item\\_id=54254](http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54254)

9 Milieu Ltd. (2017. gads), *Estimating the economic benefits of whistleblower protection in public procurement* <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8d5955bd-9378-11e7-b92d-01aa75ed71a1/language-en>

10 2016/2224(INI) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0402+0+DOC+XML+V0//LV> un 2016/2055(INI) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0004+0+DOC+XML+V0//LV>

11 <http://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2016/10/11-ecofin-conclusions-tax-transparency/>

12 Piemēram, *Transparency International*, *Eurocadres*, Eiropas Sabiedrisko pakalpojumu arodbiedrību federācija un Eiropas Žurnālistu federācija.

13 C(2016)8600, OV C 18, 10. lpp.

14 Kas uzskaitītas priekšlikuma 1. pantā, attiecīgie tiesību akti ir uzskaitīti arī pielikumā.

iii) pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm.

- **Atbilstība pašreizējiem politikas noteikumiem attiecīgajā politikas jomā**

ES likumdevējs jau ir atzinis trauksmes cēlēju aizsardzības kā izpildes līdzekļa vērtību vairākās politikas jomās un instrumentos. Noteikumi — ar atšķirīgu detalizētības pakāpi —, kas paredz ziņošanas kanālus un to cilvēku aizsardzību, kuri ziņo par attiecīgo noteikumu pārkāpumiem, jau pastāv dažādos instrumentos, kas attiecas, piemēram, uz finanšu pakalpojumiem, transporta drošību un vides aizsardzību.

Ar šo priekšlikumu tiek pastiprināta šajos instrumentos jau nodrošinātā aizsardzība — instrumenti tiek papildināti ar noteikumiem un garantijām, pielāgojot tos augstam aizsardzības līmenim, vienlaikus saglabājot to specifiku.

Lai direktīvas darbības joma nezaudētu aktualitāti, Komisija īpašu uzmanību veltīs iespējamai vajadzībai iekļaut noteikumus, kas ļaus grozīt pielikumu jebkuram turpmākam Savienības tiesību aktam, kura reglamentētajā jomā ir nepieciešama trauksmes cēlēju aizsardzība un tā var veicināt efektīvāku izpildi. Kad Komisija ziņos par direktīvas īstenošanu, tiks izskatīta arī iespējama direktīvas darbības jomas paplašināšana, attiecinot to arī uz citām jomām vai Savienības tiesību aktiem.

- **Saderība ar citām Savienības politikas jomām**

Nozarēs, kas ietilpst priekšlikuma darbības jomā, nodrošinot trauksmes cēlēju stingru aizsardzību kā Savienības tiesību aktu izpildes stiprināšanas līdzekli, tiks sekmēta Komisijas pašreizējo prioritāšu īstenošana, jo īpaši panākot efektīvu vienotā tirgus darbību, tostarp uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, veicinot taisnīgu nodokļu sistēmu un darba ņēmēju tiesību ievērošanu.

Trauksmes cēlēju stingras aizsardzības noteikumu ieviešana veicinās Savienības budžeta aizsardzību un palīdzēs nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus, kas nepieciešami pienācīgai vienotā tirgus darbībai un uzņēmējdarbībai godīgas konkurences apstākļos. Tā palīdzēs atklāt un novērst korupciju, kas kavē ekonomikas izaugsmi, izraisot nenoteiktību uzņēmējdarbības jomā, palēninot procesus un radot papildu izmaksas. Tā sekmēs uzņēmējdarbības procesu pārredzamību, veicinot ES ilgtspējīgu finanšu stratēģijas<sup>15</sup> īstenošanu. Tā atbalstīs Komisijas darbības godīgākas, pārredzamākas un efektīvākas nodokļu sistēmas nodrošināšanai ES, kā uzsvērts Komisijas paziņojumā par “Panamas dokumentu” skandālu<sup>16</sup>. Tā jo īpaši papildinās nesenās iniciatīvas, kuru mērķis ir valstu budžetu aizsardzība pret kaitējošu nodokļu praksi<sup>17</sup>, kā arī ierosinājumu pastiprināt noteikumus par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu<sup>18</sup>.

<sup>15</sup> Kā uzsvērts Komisijas Rīcības plānā zaļākai un tīrākai ekonomikai [https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/180308-action-plan-sustainable-growth\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/180308-action-plan-sustainable-growth_en.pdf)

<sup>16</sup> Komisijas 2016.gada 5. jūlija Paziņojums par papildu pasākumiem, lai veicinātu pārredzamību un cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un pret nodokļu apiešanu (COM(2016) 451).

<sup>17</sup> Padomes Direktīva 2011/16/ES (2011. gada 15. februāris) par administratīvu sadarbību nodokļu jomā; Direktīva (ES) 2016/1164 (2016. gada 12. jūlijs), ar ko paredz noteikumus tādas nodokļu apiešanas prakses novēršanai, kas tieši iespaido iekšējā tirgus darbību; Priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (COM(2016) 683 final — 2016/0336); Priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (COM(2016) 685 final — 2016/0337).

<sup>18</sup> Priekšlikums direktīvai, ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un Direktīvu 2009/101/EK (COM(2016) 450 final — 2016/0208 (COD)).

Trauksmes cēlēju labāka aizsardzība paaugstinās darba ņēmēju vispārējo aizsardzību atbilstoši Eiropas sociālo tiesību pīlāra<sup>19</sup> mērķiem, jo īpaši tā 5. principam (taisnīgi darba apstākļi) un 7. principa otrajam apakšprincipam (aizsardzība atlaišanas gadījumā). Vispārēja augsta aizsardzības līmeņa nodrošināšana cilvēkiem, kas paziņoto informāciju iegūst ar darbu saistītās aktivitātēs (neatkarīgi no to veida) un kurus apdraud ar darbu saistītas represijas, aizsargās darba ņēmēju tiesības plašākā nozīmē. Šāda aizsardzība būs īpaši nozīmīga nestabilās darba attiecībās iesaistītām personām, kā arī pārrobežu situācijās.

Trauksmes cēlēju aizsardzības noteikumi darbosies paralēli aizsardzībai, kas jau ir paredzēta citos ES tiesību aktos: i) par vienlīdzīgu attieksmi, kuri nodrošina aizsardzību pret pakļaušanu netaisnībai, kas ir reakcija uz sūdzību vai tiesvedību, kuras mērķis ir panākt šā principa ievērošanu<sup>20</sup>, un ii) par aizsardzību pret aizskaršanu darbavietā<sup>21</sup>.

Direktīva neskar aizsardzību, kas darba ņēmējiem pienākas, ziņojot par Savienības nodarbinātības un sociālo tiesību aktu pārkāpumiem. Kad darba ņēmēji norāda darba devējiem uz neatbilstību, trauksmes cēlēju aizsardzība ar darbu saistītā kontekstā darbojas paralēli aizsardzībai, ko darba ņēmējiem un to pārstāvjiem nodrošina pašreizējie ES nodarbinātības tiesību akti. Attiecībā uz noteikumiem par veselību un drošību darbā Pamatdirektīva 89/391/EEK paredz, ka darba ņēmējiem vai viņu pārstāvjiem nedrīkst radīt neizdevīgus apstākļus, ja tie ar darba devēju apspriežas vai aktualizē jautājumus par pasākumiem apdraudējuma mazināšanai vai novēršanai. Darba ņēmējiem un to pārstāvjiem ir tiesības vērsties kompetentajās valsts iestādēs, ja viņi uzskata, ka darba devēja veiktie pasākumi un izmantotie līdzekļi nav pietiekami, lai nodrošinātu drošību un veselības aizsardzību<sup>22</sup>. Komisija veicina labāku izpildi un atbilstību pašreizējam ES tiesiskajam regulējumam par drošību un veselības aizsardzību darbā<sup>23</sup>.

Saistībā ar ES iestādēm un struktūrām ES iestāžu darbiniekiem trauksmes cēlēju aizsardzību nodrošina Civildienesta noteikumi un Savienības pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtība. Kopš 2004. gada ar Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 723/2004<sup>24</sup> ir grozīti Civildienesta noteikumi, *inter alia*, lai ieviestu procedūras ziņošanai par visu veidu krāpšanu, korupciju vai nopietniem pārkāpumiem un nodrošinātu to ES darbinieku, kas ziņo par pārkāpumiem, aizsardzību pret nelabvēlīgām sekām.

<sup>19</sup> [https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles\\_lv](https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_lv)

<sup>20</sup> Direktīva 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (pārstrādāta versija); Direktīva 2004/113/EK (2004. gada 13. decembris), ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu; Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attiecībai pret nodarbinātību un profesiju; Padomes Direktīva 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības.

<sup>21</sup> Direktīva 89/391/EEK (1989. gada 12. jūnijs) par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā (OV L 183, 29.6.1989., 1. lpp.). Autonomi pamatnoteikumi, ko parakstījuši Eiropas sociālie partneri: 2007. gada 26. aprīļa Pamatnoteikums uzmācšanās un vardarbības novēršanu darbavietā un 2004. gada 8. oktobra Pamatnoteikums par stresu darbā.

<sup>22</sup> Direktīva 89/391/EEK (1989. gada 12. jūnijs) par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, 11. pants (OV L 183, 29.6.1989., 1. lpp.).

<sup>23</sup> Komisijas paziņojums "Par drošāku un veselīgāku darbu visiem. ES darba drošības un veselības aizsardzības tiesību aktu un politikas modernizēšana" (COM(2017) 12 final).

<sup>24</sup> Padomes Regula (EK, Euratom) Nr. 723/2004 (2004. gada 22. marts), ar ko groza Eiropas Kopienas Civildienesta noteikumus un Kopienas pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību (OV L 124, 27.4.2004., 1. lpp.), skat. 22. panta 2., 3. un 4. punktu.

Sociālajiem partneriem ir būtiska un daudzveidīga loma trauksmes cēlēju aizsardzības noteikumu īstenošanā. Neatkarīgo darba ņēmēju pārstāvjiem būs liela nozīme trauksmes celšanas kā labas pārvaldības mehānisma veicināšanā. Sociālais dialogs var nodrošināt efektīvu ziņošanas un aizsardzības mehānismu ieviešanu, ņemot vērā situāciju Eiropas darbavietās, kā arī darba ņēmēju un uzņēmumu vajadzības. Par paredzētajām iekšējām trauksmes celšanas sekmēšanas procedūrām ir jāapspriežas ar darba ņēmējiem un arodbiedrībām; par šādām procedūrām var apspriesties arī darba koplīgumu satvarā. Turklāt arodbiedrības var darboties kā trauksmes cēlēju sniegto ziņojumu vai izpaustās informācijas saņēmēji un pildīt būtisku funkciju, sniedzot (iespējamiem) trauksmes cēļiem padomu un atbalstu.

Visbeidzot, priekšlikums palīdzēs nostiprināt vairāku tādu galveno ES politikas jomu efektīvu īstenošanu, kurām ir tieša ietekme uz vienotā tirgus izveidi saistībā ar produktu drošību, transporta drošību, vides aizsardzību, kodoldrošumu, pārtikas un barības nekaitīgumu, dzīvnieku veselību un labturību, sabiedrības veselību, patērētāju tiesību aizsardzību, konkurenci, privātās dzīves un personas datu aizsardzību, kā arī tīkla un informācijas sistēmu drošību.

## **2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE**

### **• Juridiskais pamats**

Šā priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 16., 33., 43., 50. pants, 53. panta 1. punkts, 62., 91., 100., 103., 109., 114., 168., 169., 192., 207. pants un 325. pants un Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma (*Euratom* līgums) 31. pants. Šie panti nodrošina juridisko pamatu, kas ļauj uzlabot Savienības tiesību aktu izpildi:

- i) ieviešot jaunus noteikumus par trauksmes cēlēju aizsardzību, lai stiprinātu vienotā tirgus pienācīgu darbību, Savienības politikas pareizu īstenošanu šādās jomās: produktu drošība, transporta drošība, vides aizsardzība, kodoldrošums, pārtikas un barības nekaitīgums, dzīvnieku veselība un labturība, sabiedrības veselība, patērētāju tiesību aizsardzība, privātās dzīves un personas datu aizsardzība un tīkla un informācijas sistēmu drošība, konkurence, kā arī Savienības finansiālās intereses;
- ii) lai nodrošinātu saskanīgus un augstus trauksmes cēlēju aizsardzības standartus dažādos Savienības nozaru instrumentos, kuros attiecīgie noteikumi jau ir paredzēti.

### **• Subsidiaritāte**

Mērķi stiprināt Savienības tiesību aktu izpildi, nodrošinot trauksmes cēlēju aizsardzību, nevar pienācīgi īstenot, ja dalībvalstis darbojas individuāli vai nekoordinēti. Paredzams, ka aizsardzības sadrumstalotība valsts līmenī saglabāsies. Līdz ar to saglabāsies gan tās negatīvā ietekme uz dažādu ES politikas virzienu īstenošanu atsevišķās dalībvalstīs, gan plašāka ietekme uz citām dalībvalstīm.

ES publiskā iepirkuma vai konkurences noteikumu pārkāpumi kropļo konkurenci vienotajā tirgū, palielina uzņēmējdarbības izmaksas un mazina vēlmi veikt ieguldījumus. Agresīvas nodokļu plānošanas shēmas rada negodīgu nodokļu konkurenci un nodokļu ieņēmumu zaudējumus dalībvalstīm un ES budžetam. Pārkāpumi produktu drošības, transporta drošības, vides aizsardzības, kodoldrošuma, pārtikas un barības nekaitīguma, dzīvnieku veselības un labturības, sabiedrības veselības, patērētāju tiesību aizsardzības, privātās dzīves un personas datu aizsardzības un tīkla un informācijas sistēmu drošības jomā rada nopietnus riskus, kas pārsniedz dalībvalstu robežas. LESD 310. panta 6. punktā un 325. panta 1. un 4. punktā ir

noteikta nepieciešamība pēc Savienības likumdošanas darbības nolūkā noteikt līdzvērtīgus un atturošus pasākumus Savienības finansiālo interešu aizsardzībai pret nelikumīgām darbībām.

Tāpēc ir skaidrs, ka tikai ar Savienības līmeņa likumdošanas darbībām ir iespējams uzlabot ES tiesību izpildi, nodrošinot minimālos saskaņotos trauksmes cēlēju aizsardzības standartus. Turklāt vienīgi ar rīcību ES līmenī var panākt saskanību un pielāgot pašreizējos Savienības nozaru noteikumus par trauksmes cēlēju aizsardzību.

- **Proporcionalitāte**

Šis priekšlikums ir samērīgs ar mērķi stiprināt Savienības tiesību aktu izpildi un nepārsniedz to, kas nepieciešams šā mērķa sasniegšanai.

Pirmkārt, tas nosaka kopējus minimālos standartus to personu aizsardzībai, kas ziņo par pārkāpumiem tikai tādās jomās, kurās: i) pastāv vajadzība uzlabot izpildi; ii) trauksmes cēlēju nepietiekama ziņošana ir galvenais izpildi ietekmējošais faktors, un iii) pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm.

Tāpēc priekšlikums koncentrējas uz jomām, kurās ir skaidra ES dimensija un kurām ir visspēcīgākā ietekme uz izpildi.

Otrkārt, priekšlikums nosaka tikai minimālos aizsardzības standartus, saglabājot dalībvalstīm iespēju ieviest vai paturēt noteikumus, kas ir labvēlīgāki trauksmes cēlēju tiesību aizsardzībai.

Treškārt, īstenošanas izmaksas (t. i., par iekšējo ziņošanas kanālu izveidi) vidējiem uzņēmumiem ir nenožīmīgas, savukārt paredzamais uzņēmējdarbības snieguma pieaugums un konkurences kropļojumu sarukums būs ievērojams. Neskaitot īpašus izņēmumus finanšu pakalpojumu jomā, mazie uzņēmumi un mikrouzņēmumi parasti ir atbrīvoti no pienākuma veidot iekšējās ziņošanas un ziņojumu pēckontroles procedūras. Saskaņā ar aplēsēm arī dalībvalstu īstenošanas izmaksas būs ierobežotas, jo dalībvalstis var transponēt jauno pienākumu jau izveidotajās struktūrās, kas darbojas pašreizējā nozaru tiesiskā regulējuma satvarā.

- **Instrumenta izvēle**

Atbilstīgi proporcionalitātes principam minimālās saskaņošanas direktīva ir piemērots instruments, ar ko izmantot trauksmes celšanas kā Savienības tiesību aktu izpildes elementa potenciālu.

### 3. **EX-POST NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI<sup>25</sup>, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMI**

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

Priekšlikuma pamatā ir rezultāti, kas gūti plašā apspriešanās procesā, ko Komisija īstenoja visu 2017. gadu — tas noritēja kā atklāta, 12 nedēļas ilga sabiedriskā apspriešana (minēta iepriekš), trīs mērķvirzītas tiešsaistes apspriešanās ar ieinteresētajām personām, divi darbsemināri ar dalībvalstu ekspertiem un darbseminārs ar akadēmiskajiem un interešu aizsardzības ekspertiem<sup>26</sup>.

Sabiedriskās apspriešanas rezultātā Komisija saņēma 5707 atbildes. No tām 97 % (5516) tika saņemtas no respondentiem, kas piedalījās kā privātpersonas. Pārējos 3 % atbilžu

---

<sup>25</sup> Neattiecas.

<sup>26</sup> Sīkāku informāciju skat. Ietekmes novērtējuma 2. pielikumā.

(191 atbilde<sup>27</sup>) sniedza respondenti, kas rīkojās kādas organizācijas vārdā. Divas trešdaļas respondentu (privātpersonas un organizācijas) bija no Vācijas un Francijas (attiecīgi — 43 % un 23 %), Spānijā sniegto atbilžu skaits bija 7 % no kopējā skaita, Itālijā un Beļģijā — 5 % katrā un Austrijā — 6 %. Pārējās atbildes tika sniegtas citās dalībvalstīs.

Gandrīz visi respondenti (99,4 %) piekrita, ka trauksmes cēļi būtu jāaizsargā, un 96 % izteica spēcīgu atbalstu juridiski saistošu trauksmes cēļu aizsardzības minimālo standartu noteikšanai Savienības tiesību aktos. Pēc respondentu domām četras svarīgākās nozares, kurās nepieciešama trauksmes cēļu aizsardzība, ir: i) krāpšanas un korupcijas apkarošana (95 % respondentu); ii) cīņa pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu (93 % respondentu); iii) vides aizsardzība (93 % respondentu); un iv) sabiedrības veselības un drošības aizsardzība (92 % respondentu).

Komisijas organizētajos darbsemināros un pēc sabiedriskās apspriešanas vairākas dalībvalstis norādīja, ka ES likumdošanas iniciatīvā būtu jāievēro subsidiaritātes princips.

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Lai novērtētu trauksmes cēļu aizsardzības īstenošanas kvantitatīvo un kvalitatīvo ietekmi dažādās jomās, kas minētas Savienības un valstu tiesību aktos, tika pasūtīts ārējs pētījums<sup>28</sup>. Tajā tika analizēti un sniegti pierādījumi, kas jāņem vērā, definējot problēmu un novērtējot Komisijas izskatītos risinājumus.

- **Ietekmes novērtējums**

Tika veikts šā priekšlikuma ietekmes novērtējums. Regulējuma kontroles padome (“Kontroles padome”) 2018. gada 26. janvārī vispirms sniedza negatīvu atzinumu ar detalizētiem komentāriem. Savukārt 5. martā Kontroles padome sniedza pozitīvu atzinumu<sup>29</sup> ar dažiem komentāriem par 15. februārī iesniegtā ietekmes novērtējuma pārskatīto versiju, kas tika ņemti vērā galīgajā ietekmes novērtējuma ziņojumā<sup>30</sup>.

Papildus pamatscenārijam (t. i., *status quo* saglabāšana) tika izvērtēti četri politikas risinājumi, taču divi tika noraidīti.

Divi noraidītie risinājumi: i) likumdošanas iniciatīva, pamatojoties uz LESD 50. panta 2. punkta g) apakšpunktu, par privātā sektora integritātes stiprināšanu, ieviešot minimālos ziņošanas kanālu izveides standartus, un ii) likumdošanas iniciatīva, pamatojoties uz LESD 153. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu, par darba ņēmēju darba vides uzlabošanu, lai aizsargātu darba ņēmēju veselību un drošību, un par darba apstākļiem.

Pirmajā gadījumā juridiskais pamats neļautu iekļaut darbības jomā sabiedrisko sektoru, savukārt ārējo ziņošanas kanālu (t. i., kompetentajām iestādēm) pieejamība un modelis, kā arī trauksmes cēļu aizsardzības pret represijām veidi un pieejamība tiktu atstāti dalībvalstu tiesību aktu pārziņā.

<sup>27</sup> Vairāk nekā ceturtdaļa (26 %) no 191 organizācijas, kas piedalījās, bija NVO, 22 % bija uzņēmumu asociācijas, 19 % — arodbiedrības, 13 % — uzņēmumi un 7 % — publiskas iestādes.

<sup>28</sup> Skat. Ziņojuma par pētījumu ietekmes novērtējuma 13. pielikumu. 14. pielikumā ir izklāstītas novērtējumā ievērotās metodes, pieņēmumi, avoti un kvalifikācijas, kā arī risinājumu novērtējuma rādītāji pa dalībvalstīm.

<sup>29</sup> SEC(2018) 198.

<sup>30</sup> SWD(2018) 116.

Otrajā gadījumā direktīva attiektos tikai uz darbiniekiem, atstājot bez aizsardzības citus iespējamās trauksmes cēlētus, piemēram, pašnodarbinātos, apakšuzņēmējus u. c., kuri saskaņā ar pieejamiem pierādījumiem un starptautiskajiem standartiem var būt nozīmīgi, lai atklātu draudus vai kaitējumu sabiedrības interesēm, un kuriem ir nepieciešama aizsardzība pret represijām. Ierobežotā darbības joma izraisītu būtisku nepilnību attiecībā uz trauksmes cēlēju aizsardzību ES līmenī, turklāt, izslēdzot nozīmīgas iespējamo trauksmes cēlēju kategorijas, ierobežots būtu arī šādas iniciatīvas ieguldījums Savienības tiesību aktu izpildes uzlabošanā. Ierobežotā darbības joma attiecībā uz personām netiktu kompensēta ar plašāku aizsardzību, jo salīdzinājumā ar paturētajiem politikas risinājumiem juridiskais pamats nepiedāvā papildu aizsardzību. Turklāt aizsardzības paplašināšana, attiecinot to arī uz situācijām, kurās nav pārrobežu dimensijas vai plašākas ietekmes vai kuras neskar Savienības tiesību aktus vai ES finansiālās intereses, būtu ļoti plaša — un tādējādi arī diezgan dārga — ES regulatīvā ieviešanā.

Izskatītie politikas risinājumi: i) Komisijas ieteikums, kurā dalībvalstīm sniegti norādījumi par trauksmes cēlēju aizsardzības pamatelementiem, kas papildināts ar atbalsta pasākumiem valsts iestāžu atbalstīšanai; ii) direktīva, ar ko ievieš trauksmes cēlēju aizsardzību Savienības finansiālo interešu jomā un ko papildina paziņojums, kurā noteikts ES politikas satvars, tostarp pasākumi valsts iestāžu atbalstīšanai; iii) direktīva, ar ko ievieš trauksmes cēlēju aizsardzību konkrētās jomās (tostarp jomās, kas skar Savienības finansiālās intereses), kurās nepieciešams risināt trauksmes cēlēju nepietiekamas ziņošanas problēmu, lai uzlabotu Savienības tiesību aktu izpildi, jo pārkāpumi nodarīs nopietnu kaitējumu sabiedrības interesēm; iv) direktīva, kas minēta iii) apakšpunktā un papildināta ar ii) apakšpunktā minēto paziņojumu.

Šim priekšlikumam ir izvēlēts pēdējais risinājums. Likumdošanas iniciatīva ar tik plašu darbības jomu ir īpaši piemērota, lai mazinātu pašreizējo sadrumstalotību un palielinātu juridisko noteiktību, kas palīdzētu efektīvi risināt nepietiekamas ziņošanas problēmu un stiprināt Savienības tiesību aktu izpildi visās noteiktajās jomās, kurās veiktie pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm. Iniciatīvai pievienotais paziņojums, kurā izklāstīti Komisijas paredzētie papildu pasākumi un paraugprakse, ko var īstenot dalībvalstu līmenī, sekmēs trauksmes cēlēju efektīvas aizsardzības nodrošināšanu.

Vēlamais risinājums radīs ieguvumus ekonomikas, sabiedriskajā un vides jomā. Tas palīdzēs dalībvalstu iestādēm to centienos atmākot un novērst krāpšanu un korupciju attiecībā uz ES budžetu (saskaņā ar aplēsēm pašreizējais ieņēmumu zuduma risks finansiālā izteiksmē ir 179–256 miljardi EUR ik gadu). Citās vienotā tirgus jomās, piemēram, publiskā iepirkuma jomā, aplēstais ieguvums visā ES ir 5,8–9,6 miljardi EUR gadā. Vēlamais risinājums arī efektīvi veicinās cīņu pret nodokļu apiešanu, kuras rezultātā peļņas novirzīšanas dēļ dalībvalstīm un ES ik gadu rodas aptuveni 50–70 miljardus EUR lieli nodokļu ieņēmumu zaudējumi. Ieviešot trauksmes cēlēju spēcīgu aizsardzību, tiks uzlaboti darba apstākļi 40 % ES darbaspēka, kas patlaban ir neaizsargāti pret represijām, un paaugstināts aizsardzības līmenis aptuveni 20 % ES darbaspēka. Tas palielinās privātā un sabiedriskā sektora integritāti un pārredzamību un palīdzēs nodrošināt godīgu konkurenci un vienlīdzīgas konkurences apstākļus vienotajā tirgū.

Sabiedriskajam sektoram prognozētās īstenošanas izmaksas veido vienreizējas izmaksas 204,9 miljonu EUR apmērā un gada darbības izmaksas 319,9 miljonu EUR apmērā. Privātajā sektorā (vidēji un lieli uzņēmumi) plānotās kopējās izmaksas ir 542,9 miljoni EUR kā vienreizējie izdevumi un 1 016,6 miljoni EUR kā gada darbības izmaksas. Sabiedriskā un privātā sektora kopējās īstenošanas izmaksas veido vienreizējas izmaksas 747,8 miljonu EUR apmērā un gada darbības izmaksas 1 336,6 miljonu EUR apmērā.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Ņemot vērā privāto uzņēmumu lielumu, priekšlikumā tiek ievērots vispārējs princips — mazie uzņēmumi un mikrouzņēmumi ir atbrīvoti no pienākuma izveidot iekšējos ziņošanas kanālus. Šādos uzņēmumos strādājošas personas par pārkāpumiem var tieši ziņot kompetentajām valsts iestādēm. Vispārējais izņēmums neattiecas uz mazajiem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, kas darbojas finanšu pakalpojumu jomā. Visiem šādiem uzņēmumiem arī turpmāk būs pienākums izveidot iekšējos ziņošanas kanālus atbilstīgi pašreizējām saistībām, kas noteiktas Savienības tiesību aktos par finanšu pakalpojumiem. Izmaksas šiem uzņēmumiem ir minimālas (zaudētās izmaksas), jo tiem jau ir pienākums izveidot iekšējos ziņošanas kanālus saskaņā ar pašreizējiem Savienības noteikumiem. Pēc atbilstoša riska novērtējuma dalībvalstis konkrētu nozaru mazajiem uzņēmumiem var pieprasīt izveidot iekšējos ziņošanas kanālus, ja šāda nepieciešamība izriet no pašu veiktas analīzes un valsts vajadzībām. Riska novērtējumā jāņem vērā nozares specifika un jānovērtē riski un vajadzība noteikt pienākumu veidot iekšējos ziņošanas kanālus. Vidējiem uzņēmumiem, kam ir pienākums izveidot iekšējos ziņošanas kanālus, izmaksas būs maznozīmīgas. Vidējās izmaksas vienam vidējam uzņēmumam: aplēstās vidējās īstenošanas izmaksas (vienreizējas) ir aptuveni 1374 EUR, un aplēstās vidējās gada darbības izmaksas ir 1054,6 EUR. Vispārējais izņēmums attiecībā uz maziem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem neattiecas uz uzņēmumiem, kas darbojas finanšu pakalpojumu jomā vai var būt pakļauti nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riskam.

- **Pamattiesības**

Paaugstinot trauksmes cēlēju pašreizējo aizsardzības līmeni, priekšlikums pozitīvi ietekmēs pamattiesību īstenošanu, jo īpaši:

- i) vārda un informācijas brīvību (Hartas 11. pants): nepietiekama trauksmes cēlēju aizsardzība pret represijām ietekmē personu vārda brīvību, kā arī sabiedrības tiesības piekļūt informācijai un plašsaziņas līdzekļu brīvību. Stiprinot trauksmes cēlēju aizsardzību un precizējot šīs aizsardzības saņemšanas nosacījumus arī tad, ja informācija tiek atklāta sabiedrībai, tiks veicināta un būs iespējama trauksmes celšana arī plašsaziņas līdzekļos;
- ii) tiesības uz godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem (Hartas 30. un 31. pants): augstāks trauksmes cēlēju aizsardzības līmenis tiks nodrošināts, izveidojot ziņošanas kanālus un uzlabojot aizsardzību pret represijām ar darbu saistītā kontekstā;
- iii) ciktāl priekšlikums veicinās pārkāpumu noteikšanu un novēršanu, tiks panākta labvēlīga ietekme arī attiecībā uz tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, personas datu aizsardzību, veselības aizsardzību, vides aizsardzību, patērētāju tiesību aizsardzību (attieciņi Hartas 7., 8., 35., 37. un 38. pants) un vispārējo principu par tiesībām uz labu pārvaldību (41. pants).

Plašākā kontekstā priekšlikums veicinās ziņošanu un atturēšanu no visu pamattiesību pārkāpumiem, kas varētu tikt izdarīti, īstenojot Savienības tiesības tajās jomās, uz kurām attiecas tā darbības joma.

Priekšlikumā ir izmantota līdzsvarota pieeja, lai nodrošinātu, ka tiek pilnīgi ievērotas papildu tiesības, kas var tikt aizskartas, piemēram, ne tikai trauksmes cēlēju, bet arī ziņojumos minēto personu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību (Hartas 7. un 8. pants), kā arī ziņojumos minēto personu nevainīguma prezumpcija un tiesības uz aizstāvību (Hartas 47. un 48. pants). Tāpat ietekmei uz darījumdarbības brīvību (Hartas 16. pants) ir jāatbilst Hartas 52. panta 1. punktam.

#### 4. IETEKME UZ BUDŽETU

Iniciatīva neietekmē ES budžetu.

#### 5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, novērtēšanas un ziņošanas mehānismi**

Komisija iesniegs Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par ierosinātās direktīvas īstenošanu un piemērošanu, kad būs pagājuši attiecīgi divi un seši gadi pēc transponēšanas termiņa beigām. Tā tiks nodrošināts pietiekams laika posms, kurā izvērtēt, kā ierosinātā direktīva ir darbojusies, un novērtēt, vai ir vajadzīgi papildu pasākumi, tostarp iespējama trauksmes cēlēju aizsardzības paplašināšana, attiecinot to arī uz citām jomām.

Kad būs pagājuši seši gadi pēc transponēšanas termiņa beigām, Komisija arī iesniegs Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā tiks izvērtēta ietekme, ko radījuši valstu tiesību akti, ar kuriem transponēta ierosinātā direktīva. Šajā nolūkā ir noteikti kritēriji gan paredzētās direktīvas transponēšanas, gan īstenošanas rezultātu atspoguļošanai (skat. Ietekmes novērtējuma 8. sadaļu). Lai būtu pieejami turpmākajā īstenošanas ziņojumā vajadzīgie dati un varētu novērtēt mērķvirzītus kritērijus, priekšlikumā dalībvalstīm ir noteikts pienākums vākt datus par saņemto trauksmes cēlēju ziņojumu skaitu, trauksmes cēlēju ziņošanas rezultātā uzsāktu procedūru skaitu, par skartajām tiesību jomām, par procedūru iznākumiem un to ekonomisko ietekmi, t. i., atgūtajiem līdzekļiem, kā arī par paziņotajām represijām. Šis datu kopums papildinās pašreizējos Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (OLAF) ziņojumus un var tikt papildināts ar Eiropas Prokuratūras (EPPO) un Eiropas Ombuda gada ziņojumiem.

Turklāt minētais datu apkopojums tiks papildināts ar datiem no citiem atbilstošiem datu avotiem, piemēram, no Komisijas Eiroparometra par korupciju un īstenošanas ziņojumiem par pašreizējiem Savienības nozaru tiesību aktiem, kas nodrošina trauksmes cēlēju aizsardzību.

- **Sīkāks konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

Priekšlikuma pamatā ir Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra par tiesībām uz vārda brīvību, kas nostiprinātas Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 10. pantā, un principi, kas uz šā pamata izstrādāti Eiropas Padomes 2014. gada Ieteikumā par trauksmes cēlēju aizsardzību, kā arī citi starptautiski standarti un paraugprakse, kas minēti iepriekš, un ES pamattiesības un noteikumi.

Direktīvas **I nodaļā (1.–3. pants)** tiek noteikta direktīvas darbības joma un sniegtas definīcijas.

Direktīvas 1. pantā ir uzskaitītas jomas, kurās saskaņā ar pieejamiem pierādījumiem trauksmes cēlēju aizsardzība ir nepieciešama, lai stiprinātu to Savienības noteikumu izpildi, kuru pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm.

Direktīvas 2. pantā ir noteikta direktīvas darbības joma attiecībā uz personām. Pamatojoties uz Eiropas Padomes Ieteikumu par trauksmes cēlēju aizsardzību, tas aptver plašāko iespējamo to personu kategoriju loku, kurām ar darbu saistītu aktivitāšu (neatkarīgi no to veida un samaksas esamības vai neesamības) dēļ ir privileģēta piekļuve informācijai par pārkāpumiem, kas var nodarīt nopietnu kaitējumu sabiedrības interesēm, un kuras var ciest no represijām ziņošanas gadījumā, kā arī citas personu kategorijas, kas var tikt tām pieskaitītas šīs direktīvas nolūkos, piemēram, akcionārus, brīvprātīgos, neatalgotus praktikantus un darba pieteikuma iesniedzējus.

Direktīvas 3. pantā sniegto definīciju pamatā ir Eiropas Padomes Ieteikuma par trauksmes cēlēju aizsardzību principi. Jēdzieni “ziņojošas personas” un “represijas” tiek definēti iespējami plaši, lai nodrošinātu trauksmes cēlēju efektīvu aizsardzību kā Savienības tiesību aktu izpildes veicināšanas līdzekli.

Direktīvas **II nodaļā (4.–5. pants)** dalībvalstīm tiek noteikts pienākums nodrošināt, ka privātā un sabiedriskā sektora juridiskās struktūras izveido atbilstošus iekšējos ziņošanas kanālus un ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras. Šis pienākums ir paredzēts, lai informācija par faktiskiem vai iespējamam Savienības tiesību aktu pārkāpumiem ātri sasniegtu personas, kuras ir vistuvāk problēmas cēlonim, kurām ir vislielākās iespējas veikt izmeklēšanu un kurām ir pilnvaras pārkāpumus novērst, ja tas ir iespējams.

Direktīvas 4. pantā ir izskaidrots princips, ka pienākumam ieviest iekšējos ziņošanas kanālus vajadzētu būt samērīgam ar attiecīgo struktūru lielumu un ka privāto uzņēmumu gadījumā jāņem vērā riska līmenis, ko tā darbības rada sabiedrības interesēm. Izņemot uzņēmumus, kas darbojas finanšu pakalpojumu jomā, kā noteikts Savienības tiesību aktos, mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi ir atbrīvoti no pienākuma izveidot iekšējos ziņošanas kanālus.

Direktīvas 5. pants nosaka minimālos standartus, kuriem jāatbilst iekšējās ziņošanas kanāliem un ziņojumu pēckontroles procedūrām. Konkrētāk, tiek pieprasīts, lai ziņošanas kanāli garantētu ziņojošās personas identitātes konfidencialitāti, kas ir trauksmes cēlēju aizsardzības stūrakmens. Tiek arī prasīts, lai kompetentā persona vai struktūrvienība, kas saņem ziņojumu, veiktu ziņojuma pēckontroli un saprātīgā termiņā par to informētu ziņojošo personu. Turklāt struktūrām, kurās ir ieviestas iekšējās ziņošanas procedūras, tiek prasīts nodrošināt viegli saprotamu un plaši pieejamu informāciju par šīm procedūrām, kā arī par procedūrām, kas jāveic, lai ziņotu attiecīgajām ārējām kompetentajām iestādēm.

Direktīvas **III nodaļā (6.–12. pants)** dalībvalstīm tiek noteikts pienākums nodrošināt, lai kompetentajās iestādēs būtu ieviesti ārējās ziņošanas kanāli un ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras, kā arī tiek noteikti minimālie standarti, kas jāpiemēro šādiem kanāliem un procedūrām.

Atbilstīgi 6. pantam dalībvalstu ieceltajām kompetentajām iestādēm būtu jāizveido tādi neatkarīgi un autonomi ārējie ziņošanas kanāli, kas ir droši, garantē konfidencialitāti, ziņojumu pēckontroli un saprātīgā termiņā nodrošina atgriezenisko saiti personai, kura ziņojusi. Direktīvas 7. pantā ir noteiktas minimālās ārējo ziņošanas kanālu izveides prasības. Direktīvas 8. pantā ir prasība, ka kompetentajās iestādēs jābūt ziņojumu apstrādei īpaši norīkotiem un apmācītiem darbiniekiem, un minētas funkcijas, kas jāpilda šādiem darbiniekiem.

Direktīvas 9. pantā ir paredzētas prasības, kurām jāatbilst ārējās ziņošanas procedūrām, piemēram, par turpmāku saziņu ar ziņojošo personu, termiņu, kurā jānodrošina atgriezeniskā saite, un piemērojamo konfidencialitātes režīmu. Ar šīm procedūrām jo īpaši būtu jānodrošina gan ziņojošo, gan iesaistīto personu personas datu aizsardzība. Direktīvas 10. pantā ir paredzēts, ka kompetentajām iestādēm būtu jāpublisko lietotājdraudzīga un viegli pieejama informācija par pieejamiem ziņošanas kanāliem un piemērojamām ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūrām. Direktīvas 11. pants paredz pienācīgu visu ziņojumu uzskaiti. Savukārt 12. pantā ir noteikts, ka valstu kompetentajām iestādēm ir regulāri jāpārskata ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras.

Direktīvas **IV nodaļā (13.–18. pants)** ir noteikti ziņojošo un iesaistīto personu aizsardzības minimālie standarti.

Direktīvas 13. pantā ir uzskaitīti nosacījumi, kuriem ziņojošajai personai jāatbilst, lai saņemtu direktīvā paredzēto aizsardzību.

Konkrētāk, tajā ir noteikts, ka ziņojošajām personām jābūt pamatotam iemeslam uzskatīt, ka paziņotā informācija ziņošanas brīdī bijusi patiesa. Tā ir būtiska garantija pret ļaunprātīgiem ziņojumiem, kas nodrošinās, ka tie, kuri apzināti sniedz nepatiesu informāciju, nesaņems aizsardzību. Vienlaikus tā nodrošina, ka aizsardzība netiek zaudēta, ja ziņojošā persona ir iesniegusi neprecīzu ziņojumu cilvēcīgas kļūdas dēļ. Ziņojošajām personām vajadzētu būt arī tiesībām uz direktīvā paredzēto aizsardzību, ja tām bija pamatots iemesls uzskatīt, ka uz paziņoto informāciju attiecas direktīvas darbības joma.

Turklāt saskaņā ar vispārēju prasību ziņojošajām personām vispirms ir jāizmanto iekšējie ziņošanas kanāli; ja šie kanāli nedarbojas vai ir pamatots iemesls uzskatīt, ka tie nedarbosies, tās var ziņot kompetentajām iestādēm un kā pēdējo variantu izmantot ziņošanu plašsaziņas līdzekļiem. Šī prasība ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka informācija sasniedz personas, kuras var palīdzēt agrīni un efektīvi novērst sabiedrības interesēm radītos riskus, kā arī nepieļaut nepamatotu kaitējumu reputācijai publiskošanas rezultātā. Vienlaikus, nosakot šā noteikuma izņēmumus gadījumos, kad iekšējie un/vai ārējie ziņošanas kanāli nedarbojas vai nav pamatoti uzskatīt, ka tie pienācīgi darbosies, 13. pants nodrošina ziņojošajai personai nepieciešamo elastību izvēlēties vispiemērotāko kanālu atkarībā no lietas individuālajiem apstākļiem. Turklāt tas nodrošina publisko paziņojumu aizsardzību, ņemot vērā tādus demokrātiskos principus kā pārredzamība, pārskatatbildība un pamattiesības, piemēram, vārda brīvība un plašsaziņas līdzekļu brīvība.

Direktīvas 14. pantā ir sniegts neizsmeļošs dažādu iespējamo represiju uzskaitījums.

Direktīvas 15. pantā ir prasīts aizliegt jebkāda veida represijas un noteikti turpmāki pasākumi, kas dalībvalstīm būtu jāveic, lai nodrošinātu ziņojošo personu aizsardzību, tostarp:

- nodrošināt sabiedrībai viegli pieejamu un bezmaksas neatkarīgu informāciju un konsultācijas par procedūrām un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieejami aizsardzībai pret represijām;
- atbrīvot ziņojošās personas no atbildības par līgumā vai likumā noteikta informācijas izpaušanas ierobežojuma pārkāpšanu;
- nodrošināt apgrieztu pierādīšanas pienākumu tiesas procesos, lai represiju *prima facie* gadījumos personai, kura veic pret trauksmes cēlēju vērstu darbību, būtu jāpierāda, ka tā neīsteno represijas par trauksmes celšanu;
- nodrošināt ziņojošām personām atbilstošus represiju novēršanas pasākumus, tostarp pagaidu tiesisko aizsardzību tiesvedības laikā, saskaņā ar valsts tiesību aktiem;
- nodrošināt, ka tiesiskās darbībās, ko pret trauksmes cēlējiem īsteno ārpus darba attiecību konteksta, piemēram, tiesvedībā par goda aizskaršanu, autortiesību vai slepenības pārkāpšanu, viņi var paļauties, ka varēs aizstāvēties, norādot, ka ziņojums iesniegts vai informācija izpausta saskaņā ar direktīvu.

Direktīvas 16. pantā ir skaidri norādīts, ka ir pilnīgi jāievēro ziņojumos minēto personu tiesības, kas ir noteiktas ES Pamattiesību hartā, tostarp nevainības prezumpcija, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, kā arī tiesības uz aizstāvību.

Direktīvas 17. pants paredz efektīvas, samērīgas un atturošas sankcijas, kas ir nepieciešamas:

- pirmkārt, lai nodrošinātu noteikumu par ziņojošo personu aizsardzību efektivitāti nolūkā sodīt par un savlaicīgi atturēt no darbībām, kuru mērķis ir kavēt ziņošanu, no represīvām darbībām, no maldinošām pret ziņojošām personām vērstām procedūrām un to identitātes konfidencialitātes saglabāšanas pienākuma pārkāpumiem, un,

- otrkārt, lai atturētu no ļaunprātīgas un kaitējošas ziņošanas, kas ietekmē visas trauksmes cēlēju aizsardzības sistēmas efektivitāti un ticamību, un lai novērstu nepamatotu kaitējumu iesaistīto personu reputācijai.

Direktīvas 18. pants attiecas uz ES noteikumu par personas datu aizsardzību piemērošanu jebkāдай personas datu apstrādei, kas veikta saskaņā ar direktīvu. Saistībā ar to jebkāдай personas datu apstrādei, arī šādu datu apmaiņai vai nosūtīšanai, jāatbilst noteikumiem, ko paredz Regula (ES) Nr. 2016/679, Direktīva (ES) 2016/680 un Regula (EK) Nr. 45/2001.

Direktīvas **V nodaļā (19.–22. pants)** ir izklāstīti nobeiguma noteikumi.

Direktīvas 19. pantā ir precizēts, ka dalībvalstis saglabā iespēju ieviest vai paturēt ziņojošajai personai labvēlīgākus noteikumus, ar nosacījumu, ka šādi noteikumi netraucē īstenot iesaistīto personu aizsardzības pasākumus. Direktīvas 20. pants attiecas uz tās transponēšanu.

Direktīvas 21. pantā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāsniedz Komisijai informācija par šīs direktīvas īstenošanu un piemērošanu un Komisija, pamatojoties uz šo informāciju, divu gadu laikā pēc direktīvas transponēšanas iesniedz ziņojumu Parlamentam un Padomei. Šis noteikums arī paredz, ka dalībvalstīm ik gadu Komisijai jāiesniedz statistika, ja attiecīgajā dalībvalstī tā ir pieejama centrālā līmenī, *inter alia* par kompetento iestāžu saņemto ziņojumu skaitu, to uzsāktu tiesvedību skaitu, kuru pamatā ir ziņojumi, un šādu tiesvedību rezultātiem. Direktīvas 21. pants arī nosaka, ka Komisija sešu gadu laikā pēc transponēšanas iesniedz Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā novērtēta to valsts tiesību aktu ietekme, ar kuriem transponē šo direktīvu, un jāapsver, vai ir vajadzīgi papildu pasākumi, tostarp, ja nepieciešams, grozījumi nolūkā paplašināt trauksmes cēlēju aizsardzību, attiecinot to arī uz citām jomām vai Savienības tiesību aktiem.

Priekšlikums

**EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA**

**par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem**

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 16., 33., 43., 50. pantu, 53. panta 1. punktu, 62., 91., 100., 103., 109., 114., 168., 169., 192., 207. pantu un 325. panta 4. punktu un Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 31. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu<sup>31</sup>,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu<sup>32</sup>,

ņemot vērā Eiropas Savienības Revīzijas palātas atzinumu<sup>33</sup>,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

- (1) Personas, kuras strādā organizācijā vai sazinās ar to saistībā ar darbu, bieži pirmās uzzina par apdraudējumu vai kaitējumu sabiedrības interesēm, kas rodas šajā kontekstā. “Ceļot trauksmi”, tās pilda nozīmīgu funkciju tiesību aktu pārkāpumu atklāšanā un novēršanā un sabiedrības labklājības aizsardzībā. Taču, baidoties no represijām, iespējamie trauksmes cēlēji nereti atturas ziņot par savām bažām vai aizdomām.
- (2) Savienības līmenī trauksmes cēlēju sniegtie ziņojumi ir viens no Savienības tiesību aktu izpildes augšupējiem elementiem: tie dalībvalstu un Savienības izpildes sistēmām nodrošina informāciju, kas veicina Savienības tiesību aktu pārkāpumu efektīvu atklāšanu, izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par tiem.
- (3) Konkrētās politikas jomās Savienības tiesību aktu pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm, radot nozīmīgus riskus sabiedrības labklājībai. Jomās, kurās ir identificētas izpildes nepilnības un trauksmes cēlēji ir privileģētā stāvoklī atklāt pārkāpumus, ir jāuzlabo izpilde, nodrošinot trauksmes cēlēju efektīvu aizsardzību pret represijām un ieviešot efektīvus ziņošanas kanālus.
- (4) Eiropas Savienībā nodrošinātā pašreizējā trauksmes cēlēju aizsardzība dalībvalstīs ir sadrumstalota, un dažādās politikas jomās tā atšķiras. Trauksmes cēlēju atklāto Savienības tiesību aktu pārkāpumu sekas ar pārrobežu dimensiju parāda, kā nepietiekama aizsardzība vienā dalībvalstī ne tikai negatīvi ietekmē ES politikas

---

<sup>31</sup> OV C [...], [...], [...] lpp.

<sup>32</sup> OV C [...], [...], [...] lpp.

<sup>33</sup> OV C [...], [...], [...] lpp.

virzienu īstenošanu attiecīgajā dalībvalstī, bet arī rada plašāku ietekmi citās dalībvalstīs un Savienībā kopumā.

- (5) Tāpēc kopējie trauksmes cēlēju efektīvas aizsardzības minimālie standarti jāattiecina uz tiem tiesību aktiem un politikas jomām, kurās: i) pastāv vajadzība stiprināt izpildi; ii) trauksmes cēlēju nepietiekama ziņošana ir svarīgs faktors, kas ietekmē izpildi, un iii) Savienības tiesību aktu pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm.
- (6) Trauksmes cēlēju aizsardzība ir nepieciešama, lai uzlabotu Savienības tiesību aktu izpildi publiskā iepirkuma jomā. Papildus vajadzībai atklāt un novērst krāpšanu un korupciju Savienības budžeta īstenošanas kontekstā, tostarp publiskā iepirkuma jomā, dalībvalstu valsts iestādēm un noteiktiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem ir jārisina jautājums par noteikumu nepietiekamu izpildi publiskā iepirkuma jomā attiecībā uz preču, darba un pakalpojumu iepirkumiem. Šādu noteikumu pārkāpumi izkropļo konkurenci, palielina uzņēmējdarbības izmaksas, neatbilst ieguldītāju interesēm un kopumā mazina vēlmi veikt ieguldījumus, un rada nevienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem visā Eiropā, tādējādi ietekmējot pienācīgu iekšējā tirgus darbību.
- (7) Savienības likumdevējs jau ir atzinis trauksmes cēlēju aizsardzības pievienoto vērtību finanšu pakalpojumu jomā. Pēc finanšu krīzes, kas atklāja nopietnus trūkumus attiecīgo noteikumu izpildē, trauksmes cēlēju aizsardzības pasākumi tika ieviesti daudzos šīs jomas likumdošanas instrumentos<sup>34</sup>. Konkrētāk, kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām piemērojamās uzraudzības sistēmas kontekstā Direktīva 2013/36/ES<sup>35</sup> paredz trauksmes cēlēju aizsardzību, kas paplašināta arī ar Regulu (ES) Nr. 575/2013 par prudenčiālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām.
- (8) Attiecībā uz iekšējā tirgū laisto produktu drošību primārais pierādījumu vākšanas avots ir ražošanas un izplatīšanas ķēdē iesaistītie uzņēmumi, tāpēc trauksmes cēlēju ziņojumiem ir augsta pievienotā vērtība, jo viņi ir daudz tuvāk iespējamās negodīgās un nelikumīgās bīstamu produktu ražošanas, importa vai izplatīšanas prakses avotam. Tāpēc ir jāievieš trauksmes cēlēju aizsardzība saistībā ar drošības prasībām, kas jāpiemēro gan “saskaņotiem produktiem”<sup>36</sup>, gan “nesaskaņotiem produktiem”<sup>37</sup>. Trauksmes cēlēju aizsardzība ir arī būtisks instruments, kas palīdz novērst šaujamieroču, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas, kā arī ar aizsardzību saistītu ražojumu novirzīšanu, veicinot ziņošanu par tādiem pārkāpumiem kā dokumentu viltošana, mainīts marķējums vai nepatiesu ziņu sniegšana par importu vai eksportu un krāpnieciska šaujamieroču iegāde Kopienas iekšienē — šādi pārkāpumi bieži vien norāda uz novirzīšanu no legālā tirgus uz nelegālo. Trauksmes cēlēju aizsardzība arī palīdzēs novērst sprāgstvielu nelikumīgu izgatavošanu mājās, veicinot uz sprāgstvielu prekursoriem attiecināto ierobežojumu un pārbažu pareizu piemērošanu.

<sup>34</sup> Komisijas 2010. gada 8. decembra paziņojums par pastiprinātu sankciju režīmu finanšu pakalpojumu nozarē.

<sup>35</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/36/ES (2013. gada 26. jūnijs) par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenčiālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK (OV L 176, 27.6.2013., 338. lpp.).

<sup>36</sup> Attiecīgais “Savienības saskaņošanas tiesību aktu” kopums ir nodalīts un uzskaitīts Regulā [XXX], ar ko paredz noteikumus un procedūras attiecībā uz atbilstību Savienības saskaņošanas tiesību aktiem un to izpildi (2017/0353(COD)).

<sup>37</sup> Reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/95/EK (2001. gada 3. decembris) par produktu vispārēju drošību (OV L 11, 4. lpp.).

- (9) Trauksmes cēlēju aizsardzības nozīme tādu Savienības transporta drošības noteikumu pārkāpumu novēršanā un aizkavēšanā, kuri var apdraudēt cilvēku dzīvību, jau ir atzīta dažādos Savienības nozaru instrumentos par aviācijas drošību<sup>38</sup> un jūras transporta drošību<sup>39</sup>, kuros ir paredzēti pielāgoti trauksmes cēlēju aizsardzības pasākumi, kā arī īpaši ziņošanas kanāli. Šie instrumenti ietver arī aizsardzību pret represijām tiem darba ņēmējiem, kuri ziņo par pašu pieļautām kļūdām (tā dēvētā “taisnīguma kultūra”). Ir svarīgi papildināt abās šajās nozarēs jau pieejamos trauksmes cēlēju aizsardzības elementus, kā arī nodrošināt šādu aizsardzību, lai uzlabotu citiem transporta veidiem, piemēram, ceļu un dzelzceļa transportam, piemērojamo drošības standartu izpildi.
- (10) Pierādījumu vākšana, noziegumu pret vidi un nelikumīgas rīcības pret vides aizsardzību atklāšana un novēršana joprojām ir izaicinājums, un tā ir jāpastiprina, kā tas atzīts Komisijas 2018. gada 18. janvāra paziņojumā par “ES rīcību vidiskās atbilstības un pārvaldības uzlabošanā”<sup>40</sup>. Tā kā trauksmes cēlēju aizsardzības noteikumi patlaban ir paredzēti tikai vienā Savienības nozaru instrumentā par vides aizsardzību<sup>41</sup>, šāda aizsardzība būtu jāievieš, lai nodrošinātu to Savienības vides *acquis* efektīvu izpildi, kuru pārkāpumi var nodarīt nopietnu kaitējumu sabiedrības interesēm un, iespējams, radīt plašāku pārrobežu ietekmi. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad nedroši produkti var kaitēt videi.
- (11) Līdzīgi apsvērumi pamato trauksmes cēlēju aizsardzības ieviešanu, lai pilnveidotu jau pieņemtos noteikumus un novērstu ES noteikumu pārkāpumus pārtikas aprites, konkrētāk, pārtikas un barības nekaitīguma, kā arī dzīvnieku veselības un labturības jomā. Šajās jomās izstrādātie Savienības noteikumi ir savstarpēji cieši saistīti. Regula (EK) Nr. 178/2002<sup>42</sup> nosaka vispārējos principus un prasības, kas ir pamatā visiem uz pārtiku un barību attiecināmajiem Savienības un valstu pasākumiem, īpašu uzmanību pievēršot pārtikas nekaitīgumam, lai nodrošinātu cilvēku veselības un patērētāju interešu augsta līmeņa aizsardzību attiecībā uz pārtiku, kā arī efektīvu iekšējā tirgus darbību. Šī regula citstarp paredz, ka uzņēmēji, kas iesaistīti barības un pārtikas aprītē, nedrīkst atturēt savus darbiniekus un citas personas no sadarbības ar kompetentajām iestādēm, ja šāda sadarbība var novērst, mazināt vai likvidēt pārtikas radītu risku. Ar Regulu (ES) 2016/429, ar ko paredz noteikumus par tādu pārnēsājamu dzīvnieku slimību, kuras var izplatīties uz citiem dzīvniekiem vai cilvēkiem, kontroli un novēršanu<sup>43</sup>, Savienības likumdevējs ir īstenojis līdzīgu pieeju attiecībā uz “Dzīvnieku veselības tiesību aktu”.
- (12) Trauksmes cēlēju aizsardzības veicināšana arī palīdzēs novērst un atturēt no *Euratom* noteikumu par kodoldrošumu, pretradiācijas aizsardzību un atbildīgu un drošu izlietotās kodoldegvielas un radioaktīvo vielu apsaimniekošanu pārkāpumiem un

<sup>38</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 376/2014 (2014. gada 3. aprīlis) par ziņošanu, analīzi un turpmākajiem pasākumiem attiecībā uz atgadījumiem civilajā aviācijā (OV L 122, 18. lpp.).

<sup>39</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/54/ES (2013. gada 20. novembris) par dažiem karoga valsts atbildības aspektiem attiecībā uz atbilstību 2006. gada Konvencijai par darbu jūrniececībā un tās izpildi (OV L 329, 1. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/16/EK (2009. gada 23. aprīlis) par ostas valsts kontroli (OV L 131, 57. lpp.).

<sup>40</sup> COM(2018) 10 final.

<sup>41</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/30/ES (2013. gada 12. jūnijs) par to darbību drošumu, kas saistītas ar naftas un gāzes nozares darbībām jūrā (OV L 178, 66. lpp.).

<sup>42</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV L 31, 1. lpp.).

<sup>43</sup> OV L 84, 1. lpp.

palīdzēs stingrāk īstenot noteikumus, kas pārskatītajā Kodoldrošības direktīvā<sup>44</sup> paredzēti attiecībā uz efektīvu kodoldrošības kultūru, jo īpaši 8.b panta 2. punkta a) apakšpunktu, kurā *inter alia* kompetentajām regulatīvajām iestādēm prasīts izveidot pārvaldības sistēmas, kurās kodoldrošībai paredzēta pienācīga prioritāte un kuras visos personāla un vadības līmeņos veicina spēju kritiski vērtēt attiecīgo drošības principu un prakses efektīvu īstenošanu un laikus ziņot par drošības pasākumiem.

- (13) Trauksmes cēlēju ziņojumi var arī būt svarīgi, lai atklātu, novērstu, mazinātu un likvidētu sabiedrības veselībai un patērētāju aizsardzībai radītos riskus, kas izriet no Savienības noteikumu pārkāpumiem un citādi varētu netikt atklāti. Konkrētāk, patērētāju aizsardzība ir cieši saistīta arī ar gadījumiem, kad nedroši produkti var nodarīt nopietnu kaitējumu patērētājiem. Tāpēc būtu jāievieš trauksmes cēlēju aizsardzība saistībā ar attiecīgajiem Savienības noteikumiem, kas pieņemti saskaņā ar LESD 114., 168. un 169. pantu.
- (14) Privātās dzīves un personas datu aizsardzība ir vēl viena joma, kur trauksmes cēlji vislabāk var atklāt Savienības tiesību aktu pārkāpumus, kuri var nopietni kaitēt sabiedrībai. Līdzīgi apsvērumi attiecas uz darbībām, ar ko tiek pārkāpta Direktīva par tīklu un informācijas sistēmu drošību<sup>45</sup>, kas ievieš prasības par incidentu (tostarp tādu, kas nekompromitē personas datus) paziņošanu un drošības prasības pamatpakalpojumu sniedzējiem dažādās jomās (piemēram, enerģētikas, veselības aizsardzības, transporta, banku u. c. nozarēs) un digitālo pamatpakalpojumu (piemēram, mākoņdatošanas pakalpojumu) sniedzējiem. Trauksmes cēlēju ziņojumi šajā jomā ir īpaši vērtīgi, lai novērstu drošības incidentus, kas var ietekmēt būtiskas ekonomiskas un sabiedriskas darbības un plaši izmantotus digitālos pakalpojumus. Tas palīdz nodrošināt pakalpojumu nepārtrauktību, savukārt tā ir iekšējā tirgus darbības un sabiedrības labklājības priekšnosacījums.
- (15) Trauksmes cēlēju ziņojumi ir nepieciešami, lai uzlabotu Savienības konkurences tiesību aktu pārkāpumu atklāšanu un novēršanu. Tie palīdzēs aizsargāt Savienības tirgu efektīvu darbību, nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem un ieguvumus patērētājiem. Trauksmes cēlēju aizsardzība uzlabos Savienības konkurences tiesību aktu, tostarp noteikumu par valsts atbalstu, izpildi. Attiecībā uz uzņēmumiem piemērotajiem konkurences noteikumiem iekšējās ziņošanas nozīme konkurences tiesību pārkāpumu noteikšanā jau ir atzīta ES iecietības politikas programmā, kā arī ar Eiropas Komisijas nesen ieviesto rīku trauksmes cēlēju anonīmiem ziņojumiem<sup>46</sup>. Trauksmes cēlēju aizsardzības ieviešana dalībvalstu līmenī palielinātu gan Eiropas Komisijas, gan dalībvalstu kompetento iestāžu spēju atklāt un izbeigt Savienības konkurences tiesību aktu pārkāpumus. Valsts atbalsta jomā trauksmes cēlējiem var būt liela nozīme, ja tie ziņo par nelikumīgi piešķirtu atbalstu un informē par atbalsta ļaunprātīgu izmantošanu valsts, reģionālā un pašvaldību līmenī.
- (16) Būtiska joma, kurā jāstiprina Savienības tiesību aktu izpilde, ir Savienības finansiālo interešu aizsardzība saistībā ar cīņu pret krāpšanu, korupciju vai jebkuru citu nelikumīgu darbību, kas ietekmē Savienības izdevumu izmantošanu, Savienības

<sup>44</sup> Padomes Direktīva 2014/87/Euratom (2014. gada 8. jūlijs), ar kuru groza Direktīvu 2009/71/Euratom, ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūru (OV L 219, 25.7.2014., 42.–52. lpp.).

<sup>45</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/1148 (2016. gada 6. jūlijs) par pasākumiem nolūkā panākt vienādi augsta līmeņa tīklu un informācijas sistēmu drošību visā Savienībā.

<sup>46</sup> Komisijas Paziņojums par atbrīvojumu no sodanaudas un sodanaudas samazināšanu karteļu gadījumos (OV C 298/17, 8.12.2006.); [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-17-591en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-591en.htm)

ieņēmumu un līdzekļu vai aktīvu iekasēšanu. Savienības finansiālo interešu aizsardzības stiprināšana ietver arī Savienības budžeta īstenošanu attiecībā uz izdevumiem, kas veikti, pamatojoties uz Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu. Efektīvas izpildes trūkums Savienības finansiālo interešu jomā, tostarp attiecībā uz krāpšanu un korupciju valsts līmenī, izraisa Savienības ieņēmumu kritumu un ES fondu ļaunprātīgu izmantošanu, kas var kropļot publiskos ieguldījumus un izaugsmi un mazināt pilsoņu uzticēšanos ES rīcībai. Trauksmes cēlēju aizsardzība ir nepieciešama, lai atvieglotu attiecīgo krāpšanas gadījumu un nelikumīgo darbību atklāšanu, novēršanu un atturēšanu no tām.

- (17) Tiesību akti, kas ir pretrunā noteikumiem par uzņēmumu ienākuma nodokli, un mehānismi, kuru nolūks ir iegūt nodokļu atvieglojumus un izvairīties no juridisko saistību pildīšanas, vēršoties pret piemērojamo uzņēmumu ienākuma nodokļa tiesību aktu formulējumu un mērķi, negatīvi ietekmē pienācīgu iekšējā tirgus darbību. Tie var veicināt negodīgu nodokļu konkurenci un apjomīgu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, kropļojot vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmējiem un izraisot nodokļu ieņēmumu zaudējumus dalībvalstīm un Savienības budžetam kopumā. Trauksmes cēlēju aizsardzība papildina Komisijas nesenās iniciatīvas, kuru mērķis ir palielināt pārredzamību un informācijas apmaiņu nodokļu jomā<sup>47</sup> un izveidot taisnīgāku uzņēmumu ienākuma nodokļa vidi Savienībā<sup>48</sup>, lai dalībvalstis varētu efektīvāk atklāt izvairīgus un/vai ļaunprātīgus mehānismus, kas citādi varētu netikt atklāti, un palīdzēs atturēt no šādu mehānismu izveides.
- (18) Vairāki Savienības tiesību akti, jo īpaši finanšu pakalpojumu jomā, piemēram, Regula (ES) Nr. 596/2014 par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu<sup>49</sup> un Komisijas Īstenošanas direktīva (ES) 2015/2392, kas pieņemta, pamatojoties uz šo regulu<sup>50</sup>, jau paredz sīki izstrādātus noteikumus par trauksmes cēlēju [ziņotāju] aizsardzību. Šādi jau pieņemti Savienības tiesību akti, tostarp pielikuma II daļā uzskaitītie, būtu jāpapildina ar šo direktīvu, lai šie instrumenti būtu pilnīgi saskaņoti ar direktīvā noteiktajiem minimālajiem standartiem, vienlaikus saglabājot tajos paredzētās attiecīgajām nozarēm pielāgotās īpašās norādes. Ir īpaši svarīgi noskaidrot, kurām juridiskajām struktūrām, kas darbojas finanšu pakalpojumu jomā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, jau ir pienākums izveidot iekšējos ziņošanas kanālus.
- (19) Ikreiz, kad tiek pieņemts jauns Savienības tiesību akts, uz kuru var attiekties trauksmes cēlēju aizsardzība un kas var veicināt efektīvāku izpildi, būtu jāapsver, vai ir jāveic grozījumi šīs direktīvas pielikumā, lai iekļautu attiecīgo aktu tās darbības jomā.
- (20) Direktīva nedrīkstētu skart darba ņēmējiem paredzēto aizsardzību, kad tiek ziņots par Savienības darba tiesību aktu pārkāpumiem. Attiecībā uz drošības un veselības aizsardzību darbā Pamatdirektīvas 89/391/EEK 11. pants jau prasa dalībvalstīm

<sup>47</sup> Padomes Direktīva 2011/16/ES (2011. gada 15. februāris) par administratīvu sadarbību nodokļu jomā un ar ko atceļ Direktīvu 77/799/EEK (grozītā versija).

<sup>48</sup> Padomes Direktīva (ES) 2016/1164 (2016. gada 12. jūlijs), ar ko paredz noteikumus tādas nodokļu apiešanas prakses novēršanai, kas tieši iespaido iekšējā tirgus darbību (grozītā versija); Priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (COM(2016) 683 final — 2016/0336); Priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (COM(2016) 685 final — 2016/0337).

<sup>49</sup> OV L 173, 1. lpp.

<sup>50</sup> Komisijas Īstenošanas direktīva (ES) 2015/2392 (2015. gada 17. decembris) par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 596/2014 attiecībā uz ziņošanu kompetentajām iestādēm par faktiskajiem vai iespējamajiem šīs regulas pārkāpumiem (OV L 332, 126. lpp.).

nodrošināt, ka darba ņēmējiem vai viņu pārstāvjiem nedrīkst radīt neizdevīgus apstākļus, pamatojoties uz viņu prasību vai priekšlikumu darba devējiem veikt piemērotus pasākumus, lai mazinātu darba ņēmēju apdraudējumu un/vai likvidētu bīstamības cēloņus. Darba ņēmējiem un to pārstāvjiem ir tiesības vērsties kompetentajās valsts iestādēs, ja viņi uzskata, ka darba devēja veiktie pasākumi un izmantotie līdzekļi nav pietiekami, lai nodrošinātu drošību un veselības aizsardzību.

- (21) Šī direktīva nedrīkstētu skart tādas valsts drošības un citas klasificētas informācijas aizsardzību, kuru Savienības tiesību akti un attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošie normatīvie un administratīvie akti drošības nolūkā pieprasa aizsargāt no neatļautas piekļuves. Turklāt šīs direktīvas noteikumi nedrīkstētu ietekmēt pienākumus, kas izriet no Komisijas Lēmuma (ES, Euratom) 2015/444 (2015. gada 13. marts) par drošības noteikumiem ES klasificētas informācijas aizsardzībai vai Padomes 2013. gada 23. septembra Lēmuma par drošības noteikumiem ES klasificētas informācijas aizsardzībai.
- (22) Personas, kuras paziņo ar darbu saistītā kontekstā iegūtu informāciju par apdraudējumu vai kaitējumu sabiedrības interesēm, izmanto savas tiesības uz vārda brīvību. Tiesības uz vārda brīvību ir paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (“Harta”) 11. pantā, savukārt Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 10. pants ietver plašsaziņas līdzekļu brīvību un plurālismu.
- (23) Attiecīgi šīs direktīvas pamatā ir Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra par tiesībām uz vārda brīvību un principi, kas uz šā pamata izstrādāti Eiropas Padomes 2014. gada Ieteikumā par trauksmes cēlēju aizsardzību<sup>51</sup>.
- (24) Personām, kuras paziņo informāciju, kas iegūta ar darbu saistītās aktivitātēs, un tāpēc ir pakļautas ar darbu saistītu represiju riskam (piemēram, par konfidencialitātes un lojalitātes pienākuma pārkāpšanu), ir nepieciešama īpaša tiesiskā aizsardzība. Galvenais iemesls, kāpēc jānodrošina šiem cilvēkiem aizsardzība, ir viņu ekonomiskā neaizsargātība attiecībā pret personu, kura *de facto* nodrošina darbu. Ja šādas ar darbu saistītas varas nesamērības nav (piemēram, parasta sūdzības iesniedzēja vai līdzpilsoņa gadījumā), tad aizsardzība pret represijām nav nepieciešama.
- (25) Lai Savienības tiesību aktu izpilde būtu efektīva, aizsardzība jāpiešķir visplašākajam tādu personu kategoriju lokam, kam neatkarīgi no tā, vai attiecīgās personas ir Savienības vai trešo valstu valstspiederīgie, ar darbu saistītu aktivitāšu dēļ (neatkarīgi no to veida un samaksas esamības vai neesamības) ir privileģēta piekļuve informācijai par pārkāpumiem, kuru paziņošana būtu sabiedrības interesēs, un pret kurām varētu vērst represijas par šo pārkāpumu paziņošanu. Lai aptvertu visas ar pārkāpēju organizāciju plašākā nozīmē saistītās personas, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka aizsardzības nepieciešamība tiek noteikta, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus, nevis tikai darba attiecību veidu.
- (26) Aizsardzībai vispirms būtu jāattiecas uz personām, kurām ir “darba ņēmēja” statuss LESD 45. panta nozīmē, kā to interpretējusi Eiropas Savienības Tiesa<sup>52</sup>, t. i., uz personām, kuras noteiktā laika posmā citas personas labā un vadībā sniedz pakalpojumus, par kuriem saņem atalgojumu. Līdz ar to aizsardzība būtu jāpiešķir arī

<sup>51</sup> CM/Rec(2014)7.

<sup>52</sup> 1986. gada 3. jūlija spriedums lietā 66/85 *Lawrie-Blum*, 2010. gada 14. oktobra spriedums lietā C428/09 *Union Syndicale Solidaires Isère*, 2015. gada 9. jūlija spriedums lietā C-229/14 *Balkaya*, 2014. gada 4. decembra spriedums lietā C-413/13 *FNV Kunsten* un 2016. gada 17. novembra spriedums lietā C-216/15 *Ruhrlandklinik*.

personām nestandarta darba attiecībās, tostarp nepilna laika darba ņēmējiem un darba ņēmējiem ar līgumu uz noteiktu laiku, kā arī personām, kurām ir darba līgums vai darba attiecības ar pagaidu darba aģentūru — tie ir darba attiecību gadījumi, kuros bieži ir grūti piemērot standarta aizsardzību pret negodīgu attieksmi.

- (27) Aizsardzība būtu jāpaplašina, attiecinot to arī uz citām fiziskām vai juridiskām personām, kuras, nebūdamas “darba ņēmēji” LESD 45. panta izpratnē, var spēlēt nozīmīgu lomu likumpārkāpumu atklāšanā un var kļūt ekonomiski neaizsargātas ar darbu saistītā kontekstā. Piemēram, tādā jomā kā produktu drošība, piegādātāji ir daudz tuvāk iespējamās negodīgas un nelikumīgas ražošanas, importa vai nedrošu produktu izplatīšanas prakses avotam; Savienības fondu apguvē konsultanti, kas sniedz pakalpojumus, ir privileģētā stāvoklī pievērst uzmanību pārkāpumiem, kuru liecinieki viņi ir. Šādas personu kategorijas, tostarp pašnodarbinātas personas, kuras sniedz pakalpojumus, ārstata darbinieki, darbuzņēmēji, apakšuzņēmēji un piegādātāji, parasti ir pakļauti represijām, kas var izpausties kā pakalpojumu līguma, licences vai atļaujas darbības termiņa ātrāka pārtraukšana vai anulēšana, uzņēmējdarbības un ienākumu zaudēšana, piespiešana, iebiedēšana vai aizskaršana, iekļaušana melnajā sarakstā / boikotēšana vai reputācijas graušana. Arī akcionāri vai personas vadības struktūrās var ciest no represijām, piemēram, finansiālām represijām, iebiedēšanas, aizskaršanas, iekļaušanas melnajā sarakstā vai reputācijas graušanas. Aizsardzība būtu jānodrošina arī personām, kas kandidē uz darbavietu vai iespēju sniegt pakalpojumus organizācijai un kuras ieguvušas informāciju par tiesību aktu pārkāpumiem darbā pieņemšanas procedūras laikā vai citā pirmslīguma pārrunu posmā un arī var ciest no represijām, piemēram, darba devēja negatīvu atsauksmju vai iekļaušanas melnajā sarakstā / uzņēmuma boikotēšanas veidā.
- (28) Trauksmes cēlēju efektīva aizsardzība ietver arī to personu kategoriju aizsardzību, kuras nav finansiāli atkarīgas no savām ar darbu saistītajām aktivitātēm, tomēr var ciest no represijām par pārkāpumu atklāšanu. Represijas pret brīvprātīgajiem vai neatalgotiem praktikantiem var izpausties kā atteikums turpmāk izmantot viņu pakalpojumus, negatīvu atsauksmju sniegšana iespējamam darba devējam vai citāda reputācijas graušana.
- (29) Lai varētu efektīvi atklāt un novērst nopietnu kaitējumu sabiedrības interesēm, aizsardzība jāpiemēro ne tikai par nelikumīgām darbībām izpaustai informācijai, bet arī informācijai par tiesību aktu ļaunprātīgu izmantošanu, t. i., darbībām vai bezdarbību, kas formāli nešķiet nelikumīga, bet vēršas pret likuma priekšmetu vai nolūku.
- (30) Efektīvai Savienības tiesību pārkāpumu novēršanai ir nepieciešams, lai aizsardzība tiktu piešķirta arī personām, kuras sniedz informāciju par iespējamiem pārkāpumiem, kas vēl nav notikuši, taču varētu notikt. To pašu iemeslu dēļ aizsardzība jāpiešķir arī personām, kas nesniedz apstiprinošus pierādījumus, bet pauž pamatotas bažas vai aizdomas. Taču aizsardzība nebūtu jāpiemēro gadījumos, kad paziņotā informācija jau ir zināma publiskajā telpā vai tiek izplatīta kā nepamatotas baumas.
- (31) Represijas parāda ciešo (cēloņsakarību) saistību, kas noteikti atklājas posmā starp paziņošanu un piedzīvotajām nelabvēlīgajām sekām, kuras tieši vai netieši izjūt ziņojošā persona, tāpēc tai ir nepieciešama tiesiskā aizsardzība. Lai ziņojošo personu efektīva aizsardzība būtu līdzeklis, ar ko veicināt Savienības tiesību izpildi, ir jānosaka plaša represiju definīcija, aptverot jebkādu darbību vai bezdarbību ar darbu saistītā kontekstā, kas nodara šīm personām kaitējumu.

- (32) Aizsardzība pret represijām kā vārda brīvības un plašsaziņas līdzekļu brīvības garantēšanas līdzeklis būtu jānodrošina gan personām, kuras ziņo par darbībām vai bezdarbību organizācijas līmenī (iekšējā ziņošana) vai ārējai iestādei (ārējā ziņošana), gan personām, kuras šādu informāciju izpauž publiskā telpā (piemēram, tieši publiski vai ar tīmekļa platformu un sociālo tīklu starpniecību, vai plašsaziņas līdzekļiem, vēlētām amatpersonām, pilsoniskās sabiedrības organizācijām, arodbiedrībām vai profesionālajām/uzņēmējdarbības organizācijām).
- (33) Trauksmes cēļi ir īpaši svarīgs pētnieciskās žurnālistikas informācijas avots. Nodrošinot trauksmes cēļu efektīvu aizsardzību pret represijām, tiek nostiprināta (iespējamo) trauksmes cēļu juridiskā noteiktība un tādējādi veicināta un atvieglota arī trauksmes celšana plašsaziņas līdzekļos. Šajā sakarā trauksmes cēļu kā žurnālistu informācijas avotu aizsardzība ir būtiski svarīga, lai pētnieciskie žurnālisti varētu pildīt uzraudzības funkciju demokrātiskā sabiedrībā.
- (34) Dalībvalstu pienākums ir noteikt kompetentās iestādes, kas var saņemt un pienācīgi apstrādāt ziņojumus par pārkāpumiem, uz kuriem attiecas šīs direktīvas darbības joma. Tās var būt regulatīvās vai pārraudzības struktūras attiecīgajās jomās, tiesībsardzības iestādes, korupcijas apkarošanas iestādes un ombudi. Ieceltajām kompetentajām iestādēm jābūt spējīgām un pilnvarotām novērtēt ziņojumā izteikto apgalvojumu pareizību un reaģēt uz paziņotajiem pārkāpumiem, tostarp, sākt izmeklēšanu, saukt pie atbildības vai veikt līdzekļu atgūšanas darbības, vai izmantot citus piemērotus korektīvus pasākumus, kas ir to pilnvarās.
- (35) Savienības tiesību akti par tādām specifiskām jomām kā tirgus launprātīga izmantošana<sup>53</sup>, civilā aviācija<sup>54</sup> vai to darbību drošums, kas saistītas ar naftas un gāzes nozares darbībām jūrā<sup>55</sup>, jau paredz iekšējo un ārējo ziņošanas kanālu izveidi. Šajā direktīvā noteiktais pienākums izveidot šādus kanālus būtu jāīsteno, pēc iespējas izmantojot jau esošos kanālus, kuri paredzēti konkrētos Savienības tiesību aktos.
- (36) Dažas Savienības struktūras, biroji un aģentūras, piemēram, Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (OLAF), Eiropas Jūras drošības aģentūra (EMSA), Eiropas Aviācijas drošības aģentūra (EASA) un Eiropas Zāļu aģentūra (EMA), ir ieviesušas ārējos ziņošanas kanālus un procedūras, kas jāīsteno, lai saņemtu ziņojumu par pārkāpumiem, uz kuriem attiecas šīs direktīvas darbības joma, galvenokārt paredzot ziņojošo personu identitātes konfidencialitātes nodrošināšanu. Šī direktīva neietekmē šādus ārējos ziņošanas kanālus un procedūras, ja tādas ir, taču tā nodrošinās, ka personas, kuras ziņo šīm Savienības struktūrām, birojiem un aģentūrām, gūst labumu no kopējiem aizsardzības minimālajiem standartiem visā Savienībā.
- (37) Lai varētu efektīvi atklāt un novērst Savienības tiesību aktu pārkāpumus, ir būtiski, lai attiecīgā informācija ātri nonāktu pie personām, kuras ir vistuvāk problēmas cēlonim, kurām ir vislielākās iespējas veikt izmeklēšanu un kurām ir pilnvaras šo problēmu novērst, ja tas ir iespējams. Tāpēc gan privātā, gan sabiedriskā sektora juridiskajām struktūrām ir jāizveido atbilstošas iekšējās ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras.

<sup>53</sup> Minēts iepriekš tekstā.

<sup>54</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 376/2014 (2014. gada 3. aprīlis) par ziņošanu, analīzi un turpmākajiem pasākumiem attiecībā uz atgadījumiem civilajā aviācijā (OV L 122, 18. lpp.).

<sup>55</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2013/30/ES (2013. gada 12. jūnijs) par to darbību drošumu, kas saistītas ar naftas un gāzes nozares darbībām jūrā, un ar kuru groza Direktīvu 2004/35/EK.

- (38) Juridiskajām struktūrām, kas darbojas privātajā sektorā, iekšējo kanālu izveidošanas pienākums ir samērīgs ar to lielumu un riska līmeni, kuram tā darbības pakļauj sabiedrības intereses. Tas būtu jāpiemēro visiem vidējiem un lielajiem uzņēmumiem neatkarīgi no to darbību veida, pamatojoties uz to pienākumu iekasēt PVN. Mazie uzņēmumi un mikrouzņēmumi, kas definēti Komisijas 2003. gada 6. maija Ieteikuma (grozītā versija)<sup>56</sup> pielikuma 2. pantā vienmēr būtu jāatbrīvo no pienākuma izveidot iekšējos ziņošanas kanālus. Tomēr pēc atbilstoša riska novērtējuma dalībvalstis konkrētos gadījumos var pieprasīt, lai mazie uzņēmumi izveido iekšējos ziņošanas kanālus (piemēram, ja to darbību rezultātā var rasties būtiski riski).
- (39) Mazo un mikrouzņēmumu atbrīvojums no prasības izveidot iekšējos ziņošanas kanālus nebūtu jāattiecinā uz privātiem uzņēmumiem, kuri darbojas finanšu pakalpojumu jomā. Šādiem uzņēmumiem būtu jāsaglabā pienākums izveidot iekšējos ziņošanas kanālus saskaņā ar pašreizējām saistībām, kas ir noteiktas Savienības *acquis* par finanšu pakalpojumiem.
- (40) Būtu skaidri jānosaka, ka tad, ja privātas juridiskās struktūras nenodrošina iekšējos ziņošanas kanālus, ziņojošām personām vajadzētu būtu iespējai tieši ziņot ārējām kompetentajām iestādēm un šīm personām būtu jāsaņem šajā direktīvā paredzētā aizsardzība pret represijām.
- (41) Lai jo īpaši nodrošinātu publiskā iepirkuma noteikumu ievērošanu sabiedriskajā sektorā, pienākumam izveidot iekšējos ziņošanas kanālus būtu jāattiecas uz visām sabiedriskā sektora juridiskajām struktūrām vietējā, reģionālā un valsts līmenī samērīgi to lielumam. Gadījumos, kad mazās sabiedriskās organizācijās iekšējie ziņošanas kanāli nav izveidoti, dalībvalstis var nodrošināt iekšējo ziņošanu augstākā pārvaldības līmenī (t. i., reģionālā vai centrālā līmenī).
- (42) Ja vien tiek nodrošināta ziņojošās personas identitātes konfidencialitāte, katra privātā vai sabiedriskā juridiskā struktūra var pati izvēlēties, kāda veida ziņošanas kanālus veidot — pieņemt ziņojumus personīgi, pa pastu, novietojot pastkasti sūdzībām, ierīkojot speciālu tālruņa līniju vai tiešsaistes platformu (intranetā vai internetā). Tomēr ziņošanas kanālu veidi nedrīkstētu aprobežoties ar tādiem instrumentiem kā personīga ziņošana vai sūdzību pastkastes, kas negarantē ziņojošās personas identitātes konfidencialitāti.
- (43) Privāto un sabiedrisko struktūru vārdā pieņemt sūdzības var atļaut arī trešām pusēm, ja vien tās piedāvā atbilstošas neatkarības, konfidencialitātes, datu aizsardzības un slepenības garantijas. Trešās puses var būt ārēju ziņošanas platformu nodrošinātāji, ārēji konsultanti vai revidenti vai arodbiedrību pārstāvji.
- (44) Iekšējām ziņošanas procedūrām būtu jānodrošina privāto juridisko struktūru iespēja pilnīgi konfidenciali saņemt un izmeklēt ziņojumus, ko iesnieguši attiecīgās struktūras un tās meitasuzņēmumu vai saistīto uzņēmumu (“koncerns”) darbinieki, taču iespēju robežās arī ikviena šā koncerna pārstāvis un piegādātājs un ikviena persona, kura informāciju ieguvusi ar darbu saistītās aktivitātēs attiecīgajā struktūrā vai koncernā.
- (45) Privātā juridiskā struktūrā personas vai struktūrvienības, kas būtu vispiemērotākās saņemt ziņojumus un veikt to pēckontroli, būtu jāieceļ, ņemot vērā šīs organizācijas struktūru, bet jebkurā gadījumā tām būtu jāspēj nodrošināt interešu konflikta neesamību un neatkarību. Mazākās struktūrās šo funkciju var pildīt kāda uzņēmuma

<sup>56</sup>

Komisijas 2003. gada 6. maija Ieteikums par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

amatpersona, kura var tieši ziņot organizācijas vadībai, piemēram, galvenais atbilstības inspektors vai personāldaļas speciālists, juridiskā dienesta vai privātās dzīves aizsardzības amatpersona, finanšu direktors, galvenais revidents vai valdes loceklis.

- (46) Iekšējās ziņošanas kontekstā ir būtiski sniegt kvalitatīvu un pārredzamu informāciju par ziņojuma pēckontroles procedūru, lai panāktu uzticību visas trauksmes cēlēju aizsardzības sistēmas efektivitātei un samazinātu iespējamību, ka tiks iesniegti nevajadzīgi turpmāki ziņojumi vai publiski paziņojumi. Ziņojošā persona būtu saprātīgā termiņā jāinformē par plānotajām vai jau veiktajām ziņojuma pēckontroles darbībām (piemēram, par lietas slēgšanu pietiekamu pierādījumu trūkuma vai citu iemeslu dēļ, iekšējas pierādījumu vākšanas sākumu un, iespējams, tajā gūtajiem konstatējumiem, un/vai īstenotajiem problēmas risināšanas pasākumiem, nodošanu kompetentajai iestādei turpmākas izmeklēšanas veikšanai), ciktāl šāda informācija neskar pierādījumu vākšanu vai izmeklēšanu vai neaizskar iesaistītās personas tiesības. Šāds saprātīgs termiņš nedrīkstētu pārsniegt trīs mēnešus. Ja joprojām nav pieņemts lēmums par atbilstošām pēckontroles darbībām, ziņojošā persona būtu jāinformē par to un par jebkādu turpmāk paredzēto atgriezenisko saiti.
- (47) Personām, kuras apsver iespēju ziņot par Savienības tiesību pārkāpumiem, vajadzētu būtu iespējai pieņemt ar informāciju pamatotu lēmumu par to, vai ziņot, kā ziņot un kad ziņot. Privātajām un sabiedriskajām struktūrām, kurās ir ieviestas iekšējās ziņošanas procedūras, jāsniedz informācija gan par šīm procedūrām, gan par procedūrām, kas jāveic, lai ziņotu ārējām kompetentajām iestādēm. Šādai informācijai jābūt viegli saprotamai un pieejamai, tostarp, cik vien iespējams, arī citām personām, kas nav darbinieki un kuras sazinās ar attiecīgo struktūru ar darbu saistītās aktivitātēs, piemēram, pakalpojumu sniedzējiem, izplatītājiem, piegādātājiem un biznesa partneriem. Piemēram, šādu informāciju var novietot redzamā vietā, kas pieejama visām attiecīgajām personām, vai struktūras tīmekļa vietnē, kā arī iekļaut mācībās vai kursos par profesionālo ētiku un godprātību.
- (48) Lai varētu efektīvi atklāt un novērst Savienības tiesību pārkāpumus, jānodrošina, ka iespējamie trauksmes cēļi savā rīcībā esošo informāciju var vienkārši un pilnīgi konfidenciali nodot attiecīgajām kompetentajām iestādēm, kuras var to izmeklēt un atrisināt problēmu, ja tas ir iespējams.
- (49) Neticība ziņošanas noderīgumam ir viens no galvenajiem faktoriem, kas attur iespējamus trauksmes cēļus. Tāpēc ir skaidri jānosaka kompetento iestāžu pienākums rūpīgi veikt iesniegto ziņojumu pēckontroli un saprātīgā termiņā informēt ziņojošās personas par uzsāktajām vai īstenotajām pēckontroles darbībām (piemēram, lietas slēgšanu pietiekamu pierādījumu trūkuma vai citu iemeslu dēļ, izmeklēšanas sākšanu un, iespējams, tajā gūtajiem konstatējumiem, un/vai īstenotajiem problēmas risināšanas pasākumiem; lietas nodošanu citai iestādei, kas ir kompetenta veikt pēckontroli), ciktāl šāda informācija neskar izmeklēšanu vai neaizskar iesaistīto personu tiesības.
- (50) Pēckontrole un atgriezeniskā saite jānodrošina saprātīgā laika posmā; tas ir nepieciešams, lai varētu nekavējoties risināt problēmu, kas var būt ziņojuma priekšmets, kā arī novērst nevajadzīgus publiskus paziņojumus. Šādam termiņam nevajadzētu pārsniegt trīs mēnešus, bet to varētu pagarināt līdz sešiem mēnešiem, ja tas nepieciešams īpašu lietas apstākļu dēļ, jo īpaši ziņojuma temata būtības un sarežģītības dēļ, kas var paildzināt izmeklēšanas laiku.
- (51) Ja tas ir noteikts valstu vai Savienības tiesību aktos, kompetentajām iestādēm lietas vai attiecīgā informācija būtu jānosūta atbilstošajām Savienības struktūrām, birojiem vai

aģentūrām, tostarp šīs direktīvas īstenošanas nolūkā Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) un Eiropas Prokuratūrai (*EPPO*), neskarot ziņojošās personas iespēju pašai tieši vērsties šādās Savienības struktūrās, birojos vai aģentūrās.

- (52) Lai notiktu efektīva saziņa ar attiecīgajiem darbiniekiem, kompetentajās iestādēs jābūt ieviesti un jādarbojas īpašiem ziņošanas kanāliem, kas ir nodalīti no iestāžu parastajām publiskajām sūdzību iesniegšanas sistēmām; tiem vajadzētu būt lietotājdraudzīgiem un nodrošināt iespēju ziņot rakstiski, mutiski, izmantojot elektroniskus saziņas līdzekļus un bez tiem.
- (53) Lai apstrādātu ziņojumus un nodrošinātu komunikāciju ar ziņojošo personu, kā arī pienācīgi veiktu ziņojuma pēckontroli, kompetentajās iestādēs būs nepieciešami īpaši norīkoti un profesionāli apmācīti darbinieki (arī par piemērojamiem datu aizsardzības noteikumiem).
- (54) Personām, kuras plāno ziņot, vajadzētu būtu iespējai pieņemt ar informāciju pamatotu lēmumu par to, vai ziņot, kā ziņot un kad ziņot. Tāpēc kompetentajām iestādēm būtu jāpublisko viegli pieejama informācija par kompetentajās iestādēs pieejamajiem ziņošanas kanāliem, par piemērojamajām procedūrām un par šo iestāžu īpaši norīkotajiem darbiniekiem. Lai veicinātu ziņošanu un to nekavētu, visai informācijai par ziņojumiem vajadzētu būt pārredzamai, viegli saprotamai un uzticamai.
- (55) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka kompetentajās iestādēs ir izveidotas pienācīgas aizsardzības procedūras ziņojumu par pārkāpumiem apstrādei un ziņojumā minēto personu privāto datu aizsardzībai. Šādām procedūrām būtu jānodrošina ikvienas ziņojošās personas, iesaistītās personas un ziņojumā minētas trešās personas (piemēram, liecinieku vai kolēģu) identitātes aizsardzība visos procedūras posmos. Šis pienākums nedrīkstētu skart informācijas izpaušanas pienākuma nepieciešamību un proporcionalitāti, ja to pieprasa Savienības vai valsts tiesību akti un tiek ievērotas šajos tiesību aktos paredzētās garantijas, tostarp, ja notiek izmeklēšana vai tiesvedība vai nepieciešams aizsargāt citu personu brīvības, tostarp iesaistītās personas tiesības uz aizstāvību.
- (56) Ir jānodrošina, lai kompetentās iestādes īpaši norīkotie darbinieki un tie darbinieki, kuriem ir piekļuve informācijai, ko ziņojošā persona iesniegusi kompetentajai iestādei, ievērotu pienākumu saglabāt dienesta noslēpumu un konfidencialitāti, nosūtot datus gan kompetentajā iestādē, gan ārpus tās, tostarp, ja kompetentā iestāde uzsāk izmeklēšanu vai izziņas darbu, vai attiecīgas izpildes darbības saistībā ar ziņojumu par pārkāpumiem.
- (57) Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tiek atbilstīgi uzskaitīti visi ziņojumi par pārkāpumiem, ka ikviens ziņojums ir pieejams kompetentajā iestādē un ka ziņojumā sniegto informāciju vajadzības gadījumā var izmantot kā pierādījumu izpildes darbībās.
- (58) Ziņojošās personas un iesaistītās personas datu aizsardzība ir būtiska, lai novērstu negodīgu attieksmi vai kaitējumu reputācijai gadījumā, ja tiek izpausti personas dati, jo īpaši, ja tiek atklāta iesaistītās personas identitāte. Tāpēc atbilstīgi Regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti ("Vispārīgā datu aizsardzības regula") prasībām kompetentajām iestādēm būtu jāievieš pienācīgas datu aizsardzības procedūras, kas ir īpaši vērstas uz ziņojošās personas, iesaistītās personas un jebkuras citas ziņojumā minētas personas aizsardzību un ietver drošu kompetentās iestādes sistēmu ar ierobežotām piekļuves tiesībām, kas ir tikai attiecīgajiem darbiniekiem.

- (59) Veicot regulāru kompetento iestāžu procedūru pārskatīšanu un paraugprakses apmaiņu, būtu jānodrošina šo procedūru atbilstība un līdz ar to piemērotība to mērķim.
- (60) Lai saņemtu aizsardzību, ziņojošām personām, ņemot vērā apstākļus un ziņošanas laikā pieejamo informāciju, ir jābūt pamatotai pārliecībai, ka to sniegtās ziņas ir patiesas. Būtu jāpieņem, ka šī pamatotā pārliecība pastāv, ja vien un kamēr nav pierādīts pretējais. Tā ir būtiska garantija pret ļaunprātīgiem, vieglprātīgiem un nenožīmīgiem ziņojumiem, kas nodrošina to, ka personas, kuras tīši un apzināti sniedz nepatiesu vai maldinošu informāciju, nesaņems aizsardzību. Vienlaikus tā nodrošina, ka aizsardzība netiek zaudēta, ja ziņojošā persona ir iesniegusi neprecīzu ziņojumu cilvēcīgas kļūdas dēļ. Tāpat ziņojošām personām vajadzētu būt tiesībām uz šajā direktīvā paredzēto aizsardzību, ja tām ir pamatots iemesls uzskatīt, ka uz paziņoto informāciju attiecas direktīvas darbības joma.
- (61) Prasība par ziņošanas kanālu izmantošanu dažādos līmeņos parasti ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka informācija sasniedz personas, kuras var palīdzēt agrīni un efektīvi novērst sabiedrības interesēm radītos riskus, kā arī nepieļaut nepamatotu kaitējumu reputācijai publiskošanas rezultātā. Tomēr uz šīs prasības piemērošanu ir jāattiecinā daži izņēmumi, lai ziņojošā persona varētu izvēlēties vispiemērotāko kanālu atkarībā no lietas individuālajiem apstākļiem. Turklāt, ievērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā izstrādātos kritērijus<sup>57</sup>, informācijas publiskošana ir jāaizsargā, ņemot vērā tādus demokrātijas principus kā pārredzamība un pārskatatbildība un tādas pamattiesības kā vārda brīvība un plašsaziņas līdzekļu brīvība, vienlaikus panākot līdzsvaru starp darba devēju vēlmi vadīt savu organizāciju un aizsargāt savas intereses un starp sabiedrības vēlmi tikt pasargātai no kaitējuma.
- (62) Ziņojošām personām vispirms noteikti būtu jāizmanto pieejamie iekšējie ziņošanas kanāli un jāziņo savam darba devējam. Taču var būt gadījumi, kad iekšējie ziņošanas kanāli nav izveidoti (struktūrās, kam nav pienākuma izveidot šādus kanālus saskaņā ar šo direktīvu vai piemērojamiem valsts tiesību aktiem) vai to izmantošana nav obligāta (piemēram, ja personas nav darba attiecībās), vai tie tika izmantoti, bet nedarbojās pienācīgi (piemēram, ziņojums netika izskatīts rūpīgi vai saprātīgā termiņā vai netika veiktas nekādas pārkāpuma novēršanas darbības, lai gan pierādījumu vākšanas rezultāti bija pozitīvi).
- (63) Citos gadījumos ir nepamatoti gaidīt, ka iekšējie kanāli darbosies pienācīgi, piemēram, ja ziņojošām personām ir iemesli uzskatīt, ka ziņošanas dēļ pret tām tiks vērstas represijas; ka to konfidencialitāte netiks aizsargāta; ka pārkāpumā ir iesaistīta persona, kurai ir galīgā atbildība ar darbu saistītā kontekstā; ka pārkāpums var tikt noklusēts; ka pierādījumi var tikt slēpti vai iznīcināti; ka kompetento iestāžu izmeklēšanas darbību efektivitāte var tikt apdraudēta vai ka nepieciešama tūlītēja darbība (piemēram, ja pastāv nenovēršams un nopietns dzīvības, veselības, personu drošības vai vides apdraudējuma risks). Visos šajos gadījumos personas, kuras ārēji ziņo kompetentajām iestādēm un attiecīgos gadījumos Savienības struktūrām, birojiem vai aģentūrām, ir jāaizsargā. Turklāt aizsardzība jāpiešķir arī gadījumos, kad Savienības tiesību akti pieļauj ziņot tieši kompetentajām valsts iestādēm vai Savienības struktūrām, birojiem vai aģentūrām, piemēram, saistībā ar krāpšanas ES budžeta jomā, nelikumīgi iegūtu

<sup>57</sup>

Viens no kritērijiem, lai noteiktu, vai represijas pret trauksmes cēlējiem, kas publiskojuši informāciju, aizskar vārda brīvību veidā, kas nav pieļaujams demokrātiskā sabiedrībā, ir tas, vai personai, kura izpaudusi informāciju, bijuši pieejami citi paziņošanas kanāli; skat., piemēram, ECT Lielās palātas 2008. gada 12. februāra spriedumu lietā *Guja* pret Moldovu (iesniegums Nr.14277/04).

līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas atklāšanu un novēršanu vai finanšu pakalpojumu jomu.

- (64) Personas, kuras tieši publisko informāciju, ir tiesīgas saņemt aizsardzību arī gadījumos, kad uz pārkāpumu netiek reaģēts (piemēram, tas nav pienācīgi novērtēts vai izmeklēts, vai nav veiktas korektīvas darbības), neskatoties uz to, ka par to ziņots iekšēji un/vai ārēji, diferencēti izmantojot pieejamos kanālus; vai gadījumos, kad ziņojošām personām ir pamatots iemesls uzskatīt, ka starp pārkāpuma izdarītāju un kompetento iestādi pastāv slepena vienošanās, ir pamatotas aizdomas, ka pierādījumi var tikt slēpti vai iznīcināti vai ka var tikt apdraudēta kompetento iestāžu izmeklēšanas darbību efektivitāte; vai gadījumos, kad pastāv nenovēršams un nepārprotams sabiedrības interešu apdraudējums, vai gadījumos, kad pastāv nenovēršama kaitējuma, tostarp fiziskajai integritātei, risks.
- (65) Ziņojošās personas būtu jāaizsargā pret jebkādām — tiešām un netiešām — represijām, ko īsteno viņu darba devējs vai klients / pakalpojumu saņēmējs un personas, kuras strādā vai rīkojas tā labā, tostarp līdzstrādnieki un tās pašas vai citas organizācijas vadītāji, ar ko ziņojošā persona saskaras ar darbu saistītās aktivitātēs, kurās iesaistītā persona pieļauj vai iesaka veikt represijas. No represīviem pasākumiem jāaizsargā ne tikai ziņojošā persona, bet arī juridiskā struktūra, kuru persona pārstāv un pret kuru var tikt vērsti šādi pasākumi, piemēram, pakalpojumu sniegšanas liegums, iekļaušana melnajā sarakstā vai boikotēšana. Netiešas represijas ir arī darbības, kas veiktas pret ziņojošās personas radniekiem, kuri darba attiecību ietvaros arī ir saistīti ar ziņojošās personas darba devēju, vai klientu / pakalpojumu saņēmēju un darbinieku pārstāvjiem, kuri ir snieguši atbalstu ziņojošai personai.
- (66) Ja represijas neaptur un par tām nepiemēro sodu, tas iespējamās trauksmes cēlētus attur no ziņošanas. Tiesību aktos noteiktam skaidram represiju aizliegumam ir nozīmīga preventīva ietekme, ko papildus nostiprina noteikumi par personīgo atbildību un sankciju īstenotājiem piemērojamiem sodiem.
- (67) Iespējamie trauksmes cēļi, kuriem nav skaidrības par to, kā ziņot un vai viņi pēc tam tiks aizsargāti, var izlemēt to nedarīt. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai attiecīgā informācija tiktu sniegta lietotājdraudzīgā veidā un būtu viegli pieejama plašākai sabiedrībai. Vajadzētu būt pieejamām individuālām, objektīvām un konfidencialām bezmaksas konsultācijām, piemēram, par to, vai uz konkrēto informāciju attiecas piemērojamie trauksmes cēļu aizsardzības noteikumi, kurš ziņošanas kanāls būtu piemērotākais un kādas ir iespējamās alternatīvās procedūras, ja uz informāciju neattiecas piemērojamie noteikumi ("virziena norādes"). Šādu konsultāciju pieejamība var palīdzēt nodrošināt, ka ziņojumus iesniedz, izmantojot atbilstošus kanālus, atbildīgā veidā un ka pārkāpumi un noziegumi tiek atklāti laikus vai pat novērsti.
- (68) Atbilstīgi noteiktam valstu regulējumam un konkrētos gadījumos ziņojošās personas, pret kurām tiek vērstas represijas, var izmantot dažādus apliecinājumus par viņu atbilstību piemērojamo noteikumu nosacījumiem. Neatkarīgi no šādām iespējām būtu jānodrošina, ka ziņojošajām personām ir efektīvi pieejama pārskatīšana tiesā, ja tiesa ir kompetenta lemt, vai, balstoties uz visiem lietas individuālajiem apstākļiem, ziņojošās personas atbilst piemērojamo noteikumu nosacījumiem.
- (69) Šajā direktīvā paredzētās tiesības un pienākumus nedrīkstētu atcelt ar līgumiskiem līdzekļiem. Personu tiesiskās vai līgumiskās saistības, piemēram, līgumos iekļautās lojalitātes klauzulas vai konfidencialitātes/ informācijas neizpaušanas līgumi, nedrīkst liegt darba ņēmējiem ziņot par pārkāpumiem, liegt aizsardzību vai ļaut tos sodīt par

ziņošanu. Tomēr šī direktīva nedrīkstētu ietekmēt valsts tiesību aktos noteikto juridisko un citu profesionālo privilēģiju aizsardzību.

- (70) Represīvi pasākumi, visticamāk, tiks pamatoti ar citiem iemesliem, nevis ziņošanu, un ziņojošai personai var būt ļoti grūti pierādīt pretējo, turklāt represiju veicējiem var būt plašākas pilnvaras un resursi, lai dokumentētu veiktās darbības un to pamatojumu. Tāpēc, ja ziņojošā persona *prima facie* parāda, ka ir iesniegusi ziņojumu vai izpaudusi informāciju atbilstīgi šai direktīvai un tāpēc tai ir nodarīts kaitējums, pierādīšanas pienākums būtu jāuzliek personai, kura veica kaitniecisko darbību un kurai attiecīgi jāparāda, ka īstenotā darbība nekādā veidā nav saistīta ar ziņošanu vai informācijas izpaušanu.
- (71) Neatkarīgi no tā, vai tiesību aktos ir skaidri noteikts represiju aizliegums, ir būtiski, lai personām, pret kurām tiek vērstas represijas, būtu pieejami tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Atbilstošais tiesiskās aizsardzības līdzeklis katrā gadījumā tiks noteikts, ņemot vērā represiju veidu. Tas var izpausties arī kā atjaunošanas darbība (piemēram, atlaišanas, pārcelšanas vai amatā pazemināšanas gadījumos vai apmācību un paaugstinājuma liegšanas gadījumos) vai kā anulētas atļaujas, licences vai līguma atjaunošana; kompensācija par faktiskiem vai turpmākiem finansiāliem zaudējumiem (algu zaudējums pagātnē, turpmāko ienākumu zaudējums, izmaksas darba maiņas dēļ); kompensācija par cita veida ekonomisku kaitējumu, piemēram, juridiskiem izdevumiem vai ārstēšanās izdevumiem, un par nemateriālu kaitējumu (sāpes un ciešanas).
- (72) Tiesiskās darbības veidi dažādās tiesību sistēmās var atšķirties, taču tām būtu jānodrošina pēc iespējas pilnīga un efektīva tiesiskā aizsardzība. Tiesiskās aizsardzības līdzekļiem nevajadzētu atturēt iespējamās trauksmes cēlējus. Piemēram, atļaujot izmaksāt kompensāciju kā alternatīvu atjaunošanai darbā atlaišanas gadījumos, var sākt veidoties sistemātiska prakse, ko jo īpaši var izmantot lielākas organizācijas, tādējādi radot atturošu ietekmi uz potenciālajiem trauksmes cēlējiem.
- (73) Ziņojošām personām īpaši svarīgi ir pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi, ko piemēro līdz tiesvedības pabeigšanai, kas var tikt novilcināta. Pagaidu noregulējuma piešķiršana var būt sevišķi nepieciešama, lai izbeigtu tādu represiju draudus, mēģinājumus vai turpināšanu kā aizskaršana darbavietā un lai novērstu tādas represijas kā atlaišana no darba, kuru pēc ilgāka laikposma nevar atgūt, tādējādi, iespējams, iznīcinot personu finansiāli — šāda iespējamība var nopietni atturēt iespējamās trauksmes cēlējus.
- (74) Ievērojams šķērslis trauksmes celšanai var būt arī darbības, kas vērstas pret ziņojošām personām ar darbu nesaistītā kontekstā, piemēram, tiesvedība saistībā ar goda aizskaršanu, autortiesību pārkāpšanu, komercnoslēpumu izpaušanu, konfidencialitātes un personas datu aizsardzības pārkāpumiem. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/943<sup>58</sup> atbrīvo ziņojošās personas no civiltiesiskās aizsardzības pasākumiem, procedūrām un aizsardzības līdzekļiem, ko tā paredz, ja komercnoslēpuma iespējamā iegūšana, izmantošana vai izpaušana tika veikta, lai atklātu pārkāpumu, ļaunprātīgu rīcību vai nelikumīgu darbību, ar nosacījumu, ka atbildētājs rīkojies nolūkā aizsargāt vispārējās sabiedrības intereses. Arī cita veida tiesvedībā ziņojošām personām būtu jāvar paļauties, ka varēs aizstāvēties, norādot, ka

<sup>58</sup>

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/943 (2016. gada 8. jūnijs) par zinātniskās un darījumdarbības neizpaužamas informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu (OV L 157, 15.6.2016., 1. lpp.).

ziņojums sniegts vai informācija izpausta saskaņā ar šo direktīvu. Šādos gadījumos pienākums pierādīt ziņojošās personas nodomu pārkāpt likumu būtu jāuzdod personai, kura uzsāk tiesvedību.

- (75) Ziņojošām personām, kas tiesvedībā apstrīd pret tām vērstos represīvos pasākumus, ievērojamas izmaksas var radīt attiecīgo juridisko pakalpojumu maksas. Lai gan šīs izmaksas ir iespējams atgūt tiesvedības beigās, var gadīties, ka ziņojošās personas nespēj tās segt iepriekš, it īpaši, ja ir zaudējušas darbu vai iekļautas melnajā sarakstā. Palīdzība kriminālprocesos, jo īpaši saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/1919<sup>59</sup> noteikumiem, un kopumā palīdzība tiem, kam ir nopietna vajadzība saņemt finansiālu atbalstu, atsevišķos gadījumos var būt izšķirīga, lai panāktu tiesību uz aizsardzību efektīvu izpildi.
- (76) Lai novērstu kaitējumu reputācijai vai citas negatīvas sekas, būtu jāaizsargā iesaistītās personas tiesības. Turklāt atbilstīgi Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. un 48. pantam iesaistītās personas tiesības uz aizstāvību un tiesiskās aizsardzības līdzekļu pieejamību būtu pilnīgi jāievēro ikvienā pēc ziņošanas īstenotās procedūras posmā. Dalībvalstīm būtu jāievēro iesaistītās personas tiesības uz aizstāvību, tostarp tiesības piekļūt lietas materiāliem, tiesības uz uzklauššanu un tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību pret lēmumu par iesaistīto personu, atbilstīgi valsts tiesību aktos noteiktajām piemērojamajām procedūrām izmeklēšanas un no tās izrietošas tiesvedības kontekstā.
- (77) Jebkurai personai, kurai tieši vai netieši nodarīts kaitējums, kas izriet no neprecīzas vai maldinošas informācijas paziņošanas vai izpaušanas, būtu jāsaņem aizsardzība un tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas tai pieejami saskaņā ar vispārīgajām tiesību normām. Gadījumos, kad šāda neprecīza vai maldinoša informācija izpausta vai ziņojums sniegts ar iepriekšēju nodomu un apzināti, iesaistītajām personām vajadzētu būt tiesīgām saņemt kompensāciju atbilstīgi valsts tiesību aktiem.
- (78) Lai nodrošinātu trauksmes cēlēju aizsardzības noteikumu efektivitāti, ir jānosaka sodi. Sodu piemērošana tiem, kas veic represīvas vai citas nelabvēlīgas darbības pret ziņojošajām personām, var atturēt no turpmākām šādām darbībām. Sodu piemērošana personām, kuras ziņojušas vai apzināti paudušas nepatiesu informāciju, ir nepieciešama, lai atturētu no turpmākas ļaunprātīgas ziņošanas un saglabātu sistēmas uzticamību. Šādiem sodiem vajadzētu būt samērīgiem, lai tie neatturētu iespējamus trauksmes cēlējus.
- (79) Jebkādai personas datu apstrādei, kas veikta saskaņā ar šo direktīvu, tostarp kompetento iestāžu veiktai personas datu apmaiņai vai nosūtīšanai, būtu jāatbilst Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/679 un Direktīvai (ES) 2016/680, un jebkādai informācijas apmaiņai vai nosūtīšanai, ko veikušas Savienības līmenī kompetentās iestādes, būtu jāatbilst Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 45/2001<sup>60</sup>. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš personas datu apstrādes principiem, kas izklāstīti Vispārīgās datu aizsardzības regulas 5. pantā, Direktīvas (ES) 2016/680 4. pantā un Regulas (EK) Nr. 45/2001 4. pantā, un integrētas datu aizsardzības un datu

<sup>59</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/1919 (2016. gada 26. oktobris) par juridisko palīdzību aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesā un pieprasītajām personām Eiropas apcietināšanas ordera procesā (OV L 297 4.11.2016., 1. lpp.).

<sup>60</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti (OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.).

aizsardzības pēc noklusējuma principam, kas noteikts Vispārīgās datu aizsardzības regulas 25. pantā, Direktīvas (ES) 2016/680 20. pantā un XX. pantā Regulā (ES) Nr. 2018/XX, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK.

- (80) Ar šo direktīvu tiek ieviesti minimālie standarti, un dalībvalstīm vajadzētu būt pilnvarotām ieviest vai uzturēt labvēlīgākus noteikumus ziņojošajai personai ar nosacījumu, ka šādi noteikumi netraucē īstenot iesaistīto personu aizsardzības pasākumus.
- (81) Atbilstīgi LESD 26. panta 2. punktam iekšējam tirgum jāaptver telpa bez iekšējām robežām, kurā ir nodrošināta preču, personu, pakalpojumu un kapitāla brīva un droša aprīte. Iekšējam tirgum būtu jāsniedz Savienības pilsoņiem pievienotā vērtība ar kvalitatīvākām un drošākām precēm un pakalpojumiem, nodrošinot augstus sabiedrības veselības un vides aizsardzības standartus, kā arī brīvu personas datu apriti. Tādējādi LESD 114. pants ir atbilstošs juridiskais pamats, lai pieņemtu pasākumus, kas nepieciešami iekšējā tirgus izveidei un darbībai. Papildus LESD 114. pantam direktīvai būtu nepieciešams papildu juridiskais pamats, lai aptvertu jomas, kurās var pieņemt Savienības pasākumus, pamatojoties uz LESD 16., 33., 43., 50. pantu, 53. panta 1. punktu, 62., 91., 100., 103., 109., 168., 169. un 207. pantu un *Euratom* līguma 31. pantu. Tā kā šīs direktīvas mērķis ir arī labāka Savienības finansiālo interešu aizsardzība, juridiskajā pamatā būtu jāiekļauj LESD 325. panta 4. punkts.
- (82) Direktīvas materiālā piemērošanas joma pamatojas uz to jomu noteikšanu, kurās trauksmes cēlēju aizsardzības ieviešana šķiet pamatota un vajadzīga, ņemot vērā patlaban pieejamos pierādījumus. Šāda materiālā piemērošanas joma var tikt paplašināta, attiecinot to arī uz citām jomām vai Savienības tiesību aktiem, ja tiek pierādīts, ka tas ir nepieciešams, lai stiprinātu to izpildi, ņemot vērā pierādījumus, kas var parādīties nākotnē, vai novērtējumu par to, kā šī direktīva ir darbojusies.
- (83) Kad vien tiks pieņemti turpmāki ar šo direktīvu saistāmi tiesību akti, tajos būtu attiecīgi jānorāda, ka ir jāpiemēro šī direktīva. Nepieciešamības gadījumā būtu jāveic direktīvas 1. panta un pielikuma grozījumi.
- (84) Šīs direktīvas mērķi, proti, ieviešot trauksmes cēlēju efektīvu aizsardzību, pastiprināt konkrētu politikas jomu un tiesību aktu izpildi, ja attiecīgi Savienības tiesību aktu pārkāpumi var nopietni kaitēt sabiedrības interesēm, nevar pienācīgi sasniegt, ja dalībvalstis rīkojas individuāli vai nekoordinēti, un tas ir veiksmīgāk sasniedzams ar Savienības rīcību, ar ko paredz minimālos saskaņotos trauksmes cēlēju aizsardzības standartus. Turklāt vienīgi ar Savienības rīcību var nodrošināt saskaņotību un pielāgot pašreizējos Savienības noteikumus par trauksmes cēlēju aizsardzību. Tāpēc Savienība var pieņemt pasākumus, ievērojot Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Atbilstīgi minētajā pantā noteiktajam proporcionalitātes principam šī direktīva nepārsniedz to, kas nepieciešams izvirzītā mērķa īstenošanai.
- (85) Šajā direktīvā ir ievērotas pamattiesības un principi, kas jo īpaši ir atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Tāpēc direktīva jāīsteno atbilstīgi šīm tiesībām un principiem. Konkrētāk, šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt, ka tiek pilnīgi ievērota vārda un informācijas brīvība, tiesības uz personas datu aizsardzību, darījumdarbības brīvība, tiesības uz augstu patērētāju aizsardzības līmeni, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz aizstāvību.

(86) Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 28. panta 2. punktu ir notikusi apspriešanās ar Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāju, un tas sniedza atzinumu par [...] <sup>61</sup>,  
IR PIENĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

## I NODAĻA

### DARBĪBAS JOMA UN DEFINĪCIJAS

#### 1. pants

#### Materiālā piemērošanas joma

1. Nolūkā veicināt Savienības tiesību aktu un politikas izpildi konkrētās jomās šī direktīva nosaka kopējos minimālos standartus attiecībā uz tādu personu aizsardzību, kuras ziņo par turpmāk uzskaitītajām nelikumīgajām darbībām vai tiesību aktu ļaunprātīgu izmantošanu:
  - a) pārkāpumi šādās jomās, uz kurām attiecas pielikumā (I un II daļa) uzskaitīto Savienības tiesību aktu darbības joma:
    - i) publiskais iepirkums;
    - ii) finanšu pakalpojumi, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršana;
    - iii) produktu drošība;
    - iv) transporta drošība;
    - v) vides aizsardzība;
    - vi) kodoldrošums;
    - vii) pārtikas un barības nekaitīgums, dzīvnieku veselība un labturība;
    - viii) sabiedrības veselība;
    - ix) patērētāju tiesību aizsardzība;
    - x) privātās dzīves un personas datu aizsardzība un tīkla un informācijas sistēmu drošība;
  - b) LESD 101., 102., 106., 107. un 108. panta pārkāpumi un pārkāpumi, kas ietilpst Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 un Padomes Regulas (ES) Nr. 2015/1589 darbības jomā;
  - c) pārkāpumi, kas ietekmē Savienības finansiālās intereses, kā definēts LESD 325. pantā un kā papildus precizēts Direktīvā (ES) 2017/1371 un Regulā (ES, Euratom) Nr. 883/2013;
  - d) pārkāpumi iekšējā tirgū, kā noteikts LESD 26. panta 2. punktā, attiecībā uz tiesību aktiem, kas ir pretrunā noteikumiem par uzņēmumu ienākuma nodokli, un

---

<sup>61</sup> OV C [...], [...], [...]. lpp.

mehānismiem, kuru nolūks ir iegūt nodokļu atvieglojumus, vēršoties pret piemērojamā uzņēmumu ienākuma nodokļa tiesību akta formulējumu un mērķi.

2. Ja Savienības nozaru tiesību aktos, kas uzskaitīti pielikuma 2. daļā, ir paredzēti īpaši noteikumi par pārkāpumu ziņošanu, tad piemēro šos noteikumus. Šīs direktīvas noteikumi ir piemērojami visos ar ziņojošo personu aizsardzību saistītos gadījumos, kuri nav reglamentēti attiecīgajos Savienības nozaru tiesību aktos.

## *2. pants*

### **Darbības joma attiecībā uz personām**

1. Šo direktīvu piemēro ziņojošām personām, kas strādā privātajā vai sabiedriskajā sektorā un informāciju par pārkāpumiem ir ieguvušas ar darbu saistītā kontekstā, tostarp vismaz:
  - a) personām, kurām ir darba ņēmēja statuss LESD 45. panta izpratnē;
  - b) personām, kurām ir pašnodarbinātas personas statuss LESD 49. panta izpratnē;
  - c) akcionāriem un personām, kuras darbojas uzņēmuma vadības struktūrā, tostarp personām, kas nav uzņēmuma vadītāji, kā arī brīvprātīgajiem un neatalgotiem praktikantiem;
  - d) jebkurai personai, kura strādā darbuzņēmēju, apakšuzņēmēju un piegādātāju uzraudzībā un vadībā.
2. Šo direktīvu piemēro arī ziņojošām personām, kuru darba attiecības vēl nav sākušās, gadījumos, kad informācija par pārkāpumu ir iegūta darbā pieņemšanas procedūras laikā vai citā pirmslīguma pārrunu posmā.

## *3. pants*

### **Definīcijas**

Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- (1) “pārkāpumi” ir faktiskas vai iespējamās nelikumīgas darbības vai tiesību aktu ļaunprātīga izmantošana saistībā ar Savienības tiesību aktiem un jomām, uz ko attiecas 1. pantā un pielikumā minētā darbības joma;
- (2) “nelikumīgas darbības” ir darbības vai bezdarbība, kas ir pretrunā Savienības tiesību aktiem;
- (3) “tiesību aktu ļaunprātīga izmantošana” ir darbības vai bezdarbība, uz ko attiecas Savienības tiesību aktu darbības joma un kas formāli nešķiet nelikumīgas, bet vēršas pret piemērojamo noteikumu mērķi un nolūku;
- (4) “informācija par pārkāpumiem” ir pierādījumi par faktiskiem pārkāpumiem, kā arī pamatotas aizdomas par iespējamajiem pārkāpumiem, kas vēl nav notikuši;

- (5) “ziņošana” ir informācijas sniegšana par pārkāpumu, kas noticis vai var notikt organizācijā, kurā ziņojošā persona strādā vai ir strādājusi, vai citā organizācijā, ar kuru tā sazinās vai sazinājās saistībā ar darbu;
- (6) “iekšējā ziņošana” ir informācijas sniegšana par pārkāpumiem, kas notiek privātā vai sabiedriskā juridiskā struktūrā;
- (7) “ārējā ziņošana” ir informācijas par pārkāpumiem sniegšana kompetentajām iestādēm;
- (8) “informācijas izpaušana” ir ar darbu saistītā kontekstā iegūtas informācijas par pārkāpumiem padarīšana par publiski pieejamu;
- (9) “ziņojošā persona” ir fiziska vai juridiska persona, kas ziņo vai publisko ar darbu saistītu aktivitāšu kontekstā iegūtu informāciju par pārkāpumiem;
- (10) “ar darbu saistīts konteksts” ir pašreizējas vai kādreizējas darba aktivitātes sabiedriskajā vai privātajā sektorā, kurās neatkarīgi no to veida personas var iegūt informāciju par pārkāpumiem un kuru laikā pret šīm personām var vērst represijas, ja tās ziņo par pārkāpumiem;
- (11) “iesaistītā persona” ir fiziska vai juridiska persona, kurai ziņojumā vai izpaustajā informācijā piedēvē pārkāpumu vai ar kuru tā tiek saistīta;
- (12) “represijas” ir jebkāda draudēta vai faktiskā darbība vai bezdarbība, kuras cēlonis ir iekšējā vai ārējā ziņošana, kas notiek ar darbu saistītā kontekstā un izraisa vai var izraisīt nepamatotu kaitējumu ziņojošai personai;
- (13) “pēckontrole” ir jebkāda iekšēja vai ārēja darbība, ko veicis ziņojuma saņēmējs, lai novērtētu ziņojumā izteikto apgalvojumu precizitāti un, ja nepieciešams, reaģētu uz paziņoto pārkāpumu, tostarp tādas darbības kā iekšēja pierādījumu vākšana, izmeklēšana, saukšanu pie atbildības, līdzekļu atgūšana un lietas slēgšana;
- (14) “kompetentā iestāde” ir jebkura valsts iestāde, kura ir tiesīga saņemt ziņojumus saskaņā ar III nodaļu un iecelta pildīt direktīvā paredzētos pienākumus, jo īpaši attiecībā uz ziņojumu pēckontroli.

## II NODAĻA

### IEKŠĒJĀ ZIŅOŠANA UN ZIŅOJUMU PĒCKONTROLE

#### 4. pants

#### **Pienākums ieviest iekšējos ziņošanas kanālus un ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras**

- 1. Dalībvalstis nodrošina, ka juridiskās struktūras, kas darbojas privātajā un sabiedriskajā sektorā, pēc apspriedēm ar sociālajiem partneriem, ja tādas nepieciešamas, izveido iekšējos kanālus, kā arī ziņošanas un ziņojumu pēckontroles procedūras.
- 2. Šādi kanāli un procedūras sniedz struktūras darbiniekiem iespēju ziņot. Tie var sniegt iespēju ziņot arī citām personām, kuras sazinās ar attiecīgo struktūru saistībā ar darbu

un ir minētas 2. panta 1. punkta b), c) un d) apakšpunktā, bet šīm personu kategorijām iekšējo ziņošanas kanālu izmantošana nav obligāta.

3. Privātā sektora juridiskās struktūras, kas minētas 1. punktā, ir:
  - a) privātas juridiskās struktūras ar 50 vai vairāk darbiniekiem;
  - b) privātas juridiskās struktūras, kuru gada apgrozījums vai gada bilance kopumā sasniedz vai pārsniedz 10 miljonus EUR;
  - c) jebkāda lieluma privātās juridiskās struktūras, kas darbojas finanšu pakalpojumu jomā vai var būt pakļautas nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas riskam, kā noteikts pielikumā iekļautajos Savienības tiesību aktos.
4. Pēc atbilstoša riska novērtējuma, ņemot vērā struktūru darbības veidu un no tā izrietošo riska līmeni, dalībvalstis var pieprasīt, lai mazās privātās juridiskās struktūrās, kas minētas Komisijas 2003. gada 6. maija Ieteikumā<sup>62</sup> un kas nav 3. punkta c) apakšpunktā minētās, izveido iekšējos ziņošanas kanālus un procedūras.
5. Par jebkuru dalībvalsts lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar 4. punktu, paziņo Komisijai, norādot arī tā pamatojumu un riska novērtējumā izmantotos kritērijus. Komisija minēto lēmumu dara zināmu pārējām dalībvalstīm.
6. Šā panta 1. punktā minētās sabiedriskā sektora juridiskās struktūras ir:
  - a) valsts pārvaldes iestādes;
  - b) reģionālās pārvaldes iestādes un struktūrvienības;
  - c) pašvaldības ar vairāk nekā 10 000 iedzīvotāju;
  - d) citas struktūras, kas ir publisko tiesību subjekti.

## 5. pants

### Iekšējās ziņošanas un ziņojumu pēckontroles procedūras

1. Direktīvas 4. pantā minētās ziņošanas un ziņojumu pēckontroles procedūras nodrošina turpmāk minēto:
  - a) ziņojumu saņemšanas kanālus, kuri ir izstrādāti, izveidoti un darbojas veidā, kas nodrošina ziņojošās personas identitātes konfidencialitāti un nepieļauj nepilnvarotu darbinieku piekļuvi;
  - b) par ziņojumu pēckontroli atbildīgās personas vai struktūrvienības iecelšanu;
  - c) ziņojumu rūpīgu pēckontroli, ko veic ieceltā persona vai struktūrvienība;
  - d) saprātīgu termiņu, kas nepārsniedz trīs mēnešus pēc ziņojuma iesniegšanas, lai nodrošinātu ziņojošajai personai atgriezenisko saiti par ziņojuma pēckontroli;
  - e) saprotamu un viegli pieejamu informāciju par procedūrām un informāciju par to, kādā veidā un kādos apstākļos ziņojumus var iesniegt ārējām kompetentajām iestādēm saskaņā ar 13. panta 2. punktu un, attiecīgā gadījumā, Savienības struktūrām, birojiem un aģentūrām.

<sup>62</sup> Komisijas 2003. gada 6. maija ieteikums par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

2. Šā panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētie kanāli nodrošina iespēju ziņot visos turpmāk uzskaitītajos veidos:
  - a) rakstiski ziņojumi elektroniskā vai drukātā formātā un/vai mutisks — ierakstīts vai neierakstīts — ziņojums pa tālruni;
  - b) klātienē tiekoties ar personu vai struktūrvienību, kas iecelta saņemt ziņojumus.Ziņošanas kanāli var darboties iekšēji, t. i., šajā nolūkā ieceltās personas vai struktūrvienības vadībā, vai to darbību var nodrošināt ārēji ar trešās puses starpniecību, ja vien tiek ievērotas 1. punkta a) apakšpunktā minētās garantijas un prasības.
3. Šā panta 1. punkta b) apakšpunktā minētā persona vai struktūrvienība var būt tā pati persona, kas ir kompetenta saņemt ziņojumus. Papildu personas var tikt ieceltas par “uzticības personām”, kurām ziņojošās personas un personas, kuras plāno ziņot, var lūgt konfidenciālas konsultācijas.

### **III NODAĻA**

## **ĀRĒJĀ ZIŅOŠANA UN ZIŅOJUMU PĒCKONTROLE**

### *6. pants*

#### **Pienākums izveidot ārējos ziņošanas kanālus un veikt ziņojumu pēckontroli**

1. Dalībvalstis ieceļ iestādes, kas ir kompetentas saņemt un apstrādāt ziņojumus.
2. Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās iestādes:
  - a) izveido neatkarīgus un autonomus ārējos ziņošanas kanālus, kuri ir gan droši, gan garantē konfidencialitāti un kurus izmanto, lai saņemtu un apstrādātu ziņojošās personas sniegto informāciju;
  - b) nodrošina ziņojošajai personai atgriezenisko saiti par ziņojuma pēckontroli saprātīgā termiņā, kas nepārsniedz trīs mēnešus vai pienācīgi pamatotos gadījumos — sešus mēnešus;
  - c) ziņojumā iekļauto informāciju pārsūta attiecīgajām Savienības kompetentajām iestādēm, birojiem vai aģentūrām turpmākai izmeklēšanai, ja tas ir paredzēts valsts vai Savienības tiesību aktos.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās iestādes veic ziņojumu pēckontroli, īstenojot nepieciešamos pasākumus, un atbilstošā apmērā izmeklē ziņojuma priekšmetu. Kompetentās iestādes informē ziņojošo personu par izmeklēšanas galarezultātu.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka jebkura iestāde, kas saņēmusi ziņojumu, bet nav kompetenta reaģēt uz paziņoto pārkāpumu, nosūta to kompetentajai iestādei un par to informē ziņojošo personu.

### *7. pants*

#### **Ārējo ziņošanas kanālu modelis**

1. Īpašie ārējie ziņošanas kanāli ir uzskatāmi par neatkarīgiem un autonomiem, ja tie atbilst šādiem kritērijiem:
  - a) tie ir nošķirti no kompetentās iestādes vispārīgās saziņas kanāliem, tostarp tādiem kanāliem, kurus kompetentā iestāde savas ikdienišķās darbības vajadzībām izmanto iekšējai saziņai un saziņai ar trešām pusēm;
  - b) tos izstrādā, uzstāda un izmanto tādā veidā, kas nodrošina informācijas pilnīgumu, integritāti un konfidencialitāti un nepieļauj nepilnvarotu kompetentās iestādes darbinieku piekļuvi;
  - c) tie nodrošina pastāvīgu informācijas glabāšanu saskaņā ar 11. pantu, lai varētu notikt turpmāka izmeklēšana.
2. Īpašie ziņošanas kanāli ļauj iesniegt ziņojumu vismaz visos turpmāk minētajos veidos:
  - a) rakstisks ziņojums drukātā vai elektroniskā formātā;
  - b) mutisks — ierakstīts vai neierakstīts — ziņojums pa tālruni;
  - c) klātienē tiekoties ar īpaši norīkotiem kompetentās iestādes darbiniekiem.
3. Kompetentās iestādes nodrošina, ka ziņojums, kas saņemts citā veidā, nevis izmantojot šā panta 1. un 2. punktā minētos šim nolūkam paredzētos ziņošanas kanālus, tiek nekavējoties un bez izmaiņām nosūtīts kompetentās iestādes īpaši norīkotajiem darbiniekiem, izmantojot tam paredzētus saziņas kanālus.
4. Dalībvalstis izveido procedūras, ar ko nodrošina, ka gadījumos, kad ziņojums sākotnēji ir adresēts personai, kas nav iecelta par ziņojumu atbildīgo apstrādātāju, šī persona tiek atturēta izpaust jebkādu informāciju, kas var palīdzēt identificēt ziņojošo vai iesaistīto personu.

## *8. pants*

### **Īpaši norīkoti darbinieki**

1. Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentajās iestādēs ir darbinieki, kas ir īpaši norīkoti apstrādāt ziņojumus. Īpaši norīkotie darbinieki saņem īpašu apmācību ziņojumu apstrādes nolūkā.
2. Īpaši norīkotie darbinieki pilda šādas funkcijas:
  - a) jebkurai ieinteresētajai personai sniedz informāciju par ziņošanas procedūrām;
  - b) saņem ziņojumus un veic to pēckontroli;
  - c) sazinās ar ziņojošo personu, lai to informētu par izmeklēšanas gaitu un rezultātu.

## *9. pants*

### **Ārējai ziņošanai piemērojamās procedūras**

1. Ārējai ziņošanai piemērojamās procedūras paredz:

- a) veidu, kādā kompetentā iestāde var pieprasīt ziņojošai personai precizēt iesniegto informācijai vai sniegt papildu informāciju, kas ziņojošai personai ir pieejama;
  - b) saprātīgu termiņu, kas nepārsniedz trīs mēnešus vai sešus mēnešus pienācīgi pamatotos gadījumos, kurā jāsniedz ziņojošai personai informācija par ziņojuma pēckontroli, un šīs informācijas sniegšanas veidu un saturu;
  - c) konfidencialitātes režīmu, kas jāpiemēro ziņojumiem, tostarp detalizētu to apstākļu aprakstu, kuros ziņojosās personas konfidencialie dati var tikt atklāti.
2. Šā panta 1. punkta c) apakšpunktā minētajā detalizētajā aprakstā iekļauj izņēmuma gadījumus, kuros, iespējams, nevarēs nodrošināt personas datu konfidencialitāti, tostarp, kad datu izpaušana ir nepieciešama un samērīga valsts vai Savienības tiesību aktu prasība izmeklēšanas vai tai sekojošas tiesvedības kontekstā vai nepieciešama, lai aizsargātu citu personu brīvības, arī iesaistītās personas tiesības uz aizstāvību, un katrā izņēmuma gadījumā tiek ievērotas atbilstošās attiecīgajos tiesību aktos paredzētās garantijas.
3. Šā panta 1. punkta c) apakšpunktā minētais detalizētais apraksts ir skaidrā un viegli saprotamā valodā un viegli pieejams ziņojošām personām.

#### 10. pants

### Informācija par ziņojumu saņemšanu un to pēckontroli

Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās iestādes savā tīmekļa vietnē atsevišķā, labi pamanāmā un pieejamā sadaļā publicē šādu informāciju:

- a) nosacījumi, kuriem ziņojošām personām jāatbilst, lai tās būtu tiesīgas saņemt šajā direktīvā paredzēto aizsardzību;
- b) saziņas kanāli ziņojumu saņemšanai un to pēckontrolei;
  - i) tālruņa numuri, norādot, vai šajās tālruņa līnijās veiktās sarunas tiek ierakstītas vai ne;
  - ii) īpašas pasta un elektroniskā pasta adreses, kas ir drošas un nodrošina konfidencialitāti, lai sazinātos ar īpaši norīkotajiem darbiniekiem;
- c) pārkāpumu ziņošanai piemērojamās procedūras, kas minētas 9. pantā;
- d) konfidencialitātes režīms, ko piemēro ziņojumiem, un jo īpaši informācija attiecībā uz personas datu apstrādi saskaņā ar Regulas (ES) 2016/679 13. pantu, Direktīvas (ES) 2016/680 13. pantu un Regulas (EK) Nr. 45/2001 11. pantu;
- e) ziņojumu pēckontroles veids;
- f) tiesiskās aizsardzības līdzekļi un procedūras, kas pieejamas represiju gadījumā, un iespējas saņemt konfidencialas konsultācijas personām, kas apsver ziņošanu;
- g) paziņojums, kurā skaidri paskaidrots, ka personas, kuras atklāj informāciju kompetentajai iestādei saskaņā ar šo direktīvu, netiek uzskatītas par tādām, kas pārkāpušas kādu informācijas izpaušanas ierobežojumu, ko tām piemēro līgums vai kāds normatīvo vai administratīvo aktu noteikums, un tās nav saucamas pie jebkādas atbildības par šādu izpaušanu.

## 11. pants

### Saņemto ziņojumu uzskaite

1. Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās iestādes reģistrē visus saņemtos ziņojumus.
2. Kompetentās iestādes nekavējoties apstiprina rakstisko ziņojumu saņemšanu, atbildot uz ziņojošās personas norādīto pasta vai elektronisko adresi, izņemot, ja ziņojošā persona ir skaidri lūgusi to nedarīt vai kompetentā iestāde pamatoti uzskata, ka rakstiskā ziņojuma saņemšanas apstiprināšana apdraudētu ziņojošās personas identitātes aizsardzību.
3. Ja ziņošanai tiek izmantota tālruņa līnija ar ierakstīšanas iespēju, ar ziņojošās personas piekrišanu kompetentajai iestādei ir tiesības dokumentēt mutisko ziņošanu vienā no turpmāk minētajiem veidiem:
  - a) sarunas ieraksts pastāvīgā un izgūstamā formā;
  - b) pilnīgs un precīzs sarunas pieraksts, ko sagatavojuši īpaši norīkotie kompetentās iestādes darbinieki.

Kompetentā iestāde piedāvā ziņojošai personai iespēju pārbaudīt, izlabot un apstiprināt sarunas pierakstu ar parakstu.

4. Ja ziņošanai izmanto tālruņa līniju bez ierakstīšanas iespējas, kompetentajai iestādei ir tiesības dokumentēt mutisko ziņošanu precīza sarunas protokola formā, ko sagatavo īpaši norīkotie darbinieki. Kompetentā iestāde piedāvā ziņojošai personai iespēju pārbaudīt, izlabot un apstiprināt sarunas protokolu ar parakstu.
5. Ja persona pieprasa tikšanos ar kompetentās iestādes īpaši norīkotajiem darbiniekiem, lai ziņotu saskaņā ar 7. panta 2. punkta c) apakšpunktu, kompetentās iestādes ar ziņojošās personas piekrišanu nodrošina pilnīga un precīza sanāksmes pieraksta glabāšanu pastāvīgā un izgūstamā formā. Kompetentajai iestādei ir tiesības dokumentēt sanāksmes pierakstu vienā no minētajiem veidiem:
  - a) sarunas ieraksts pastāvīgā un izgūstamā formā;
  - b) precīzs sanāksmes protokols, ko sagatavojuši īpaši norīkotie kompetentās iestādes darbinieki.

Kompetentā iestāde piedāvā ziņojošai personai iespēju pārbaudīt, izlabot un apstiprināt sanāksmes protokolu ar parakstu.

## 12. pants

### Kompetento iestāžu procedūru pārskatīšana

Dalībvalstis nodrošina, ka kompetentās iestādes regulāri un vismaz reizi divos gados pārskata savas ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras. Šādu procedūru pārskatīšanā kompetentās iestādes ņem vērā savu un citu kompetento iestāžu pieredzi un savas procedūras attiecīgi pielāgo.

## IV NODAĻA

### ZIŅOJOŠO UN IESAISTĪTO PERSONU AIZSARDZĪBA

#### 13. pants

##### **Ziņojošo personu aizsardzības nosacījumi**

1. Ziņojošā persona ir tiesīga saņemt šajā direktīvā paredzēto aizsardzību, ja tai ir pamatots iemesls uzskatīt, ka ziņošanas brīdī paziņotā informācija bijusi patiesa un ka uz šo informāciju attiecas šīs direktīvas darbības joma.
2. Persona, kas ziņo ārēji, ir tiesīga saņemt šajā direktīvā paredzēto aizsardzību, ja tā atbilst vienam no turpmāk minētajiem nosacījumiem:
  - a) persona vispirms ziņoja iekšēji, bet uz ziņojumu netika atbilstoši reaģēts saprātīgā termiņā, kas noteikts 5. pantā;
  - b) ziņojošai personai iekšējie ziņošanas kanāli nebija pieejami vai nav pamatoti uzskatīt, ka ziņojošā persona varēja zināt par šādu kanālu pieejamību;
  - c) iekšējo ziņošanas kanālu lietošana ziņojošajai personai nebija obligāta saskaņā ar 4. panta 2. punktu;
  - d) ņemot vērā ziņojuma priekšmetu, nav pamatoti gaidīt, ka ziņojošā persona būtu izmantojusi iekšējos ziņošanas kanālus;
  - e) personai bija pamatots iemesls uzskatīt, ka iekšējo ziņošanas kanālu lietošana varētu apdraudēt kompetento iestāžu veikto izmeklēšanas darbību efektivitāti;
  - f) saskaņā ar Savienības tiesībām personai bija tiesības ziņot tieši kompetentajai iestādei, izmantojot ārējos ziņošanas kanālus.
3. Persona, kas ziņojusi attiecīgajām Savienības struktūrām, birojiem vai aģentūrām par pārkāpumiem, uz kuriem attiecas šīs direktīvas darbības joma, ir tiesīga saņemt šajā direktīvā paredzēto aizsardzību saskaņā ar tiem pašiem nosacījumiem, ko piemēro personai, kura ārēji ziņojusi atbilstoši 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem.
4. Persona, kura publiski atklāj informāciju par pārkāpumiem, uz kuriem attiecas šīs direktīvas darbības joma, ir tiesīga saņemt šajā direktīvā paredzēto aizsardzību, ja:
  - a) persona vispirms ziņojusi iekšēji un/vai ārēji saskaņā ar II un III nodaļu un šā panta 2. punktu, bet uz ziņojumu netika atbilstoši reaģēts saprātīgā termiņā, kas noteikts 6. panta 2. punkta b) apakšpunktā un 9. panta 1. punkta b) apakšpunktā; vai
  - b) nav pamatoti gaidīt, ka persona varētu lietot iekšējos un/vai ārējos ziņošanas kanālus nenovēršama vai nepārprotama sabiedrības interešu apdraudējuma vai lietas īpašo apstākļu dēļ, vai gadījumos, kad pastāv nenovēršama kaitējuma risks.

#### 14. pants

##### **Aizliegums īstenot represijas pret ziņojošām personām**

Dalībvalstis veic pasākumus, kas nepieciešami, lai aizliegtu jebkādas tiešas vai netiešas represijas pret ziņojošām personām, kas atbilst 13. panta nosacījumiem, jo īpaši šādā formā:

- a) atcelšana no amata, pagaidu atlaišana no darba, atlaišana vai līdzvērtīgas darbības;
- b) pazemināšana amatā vai paaugstinājuma liegšana;
- c) pienākumu maiņa, darbavietas atrašanās vietas maiņa, algas samazinājums, darba laika izmaiņas;
- d) apmācību liegšana;
- e) negatīvs darba novērtējums vai darba atsauksme;
- f) jebkādas disciplīnas piemērošana vai administrēšana, rājiens vai cits sods, tostarp naudas sods;
- g) spaidi, iebiedēšana, aizskaršana vai izstumšana darbavietā;
- h) diskriminācija, neizdevīgs stāvoklis vai nevienlīdzīga attieksme;
- i) terminēta līguma nepārveidošana par pastāvīgu līgumu;
- j) terminēta līguma priekšlaicīga izbeigšana vai neatjaunošana;
- k) kaitējums, tostarp personas reputācijai, finansiāls zaudējums, uzņēmējdarbības zaudējums un ienākumu zudums;
- l) iekļaušana melnajā sarakstā, pamatojoties uz formālu vai neformālu nozares vai sektora līmeņa nolīgumu, kas nozīmē, ka persona turpmāk nevarēs atrast darbu attiecīgajā nozarē vai sektorā;
- m) preču vai pakalpojumu piegādes līguma priekšlaicīga izbeigšana vai atcelšana;
- n) licences vai atļaujas anulēšana.

### *15. pants*

#### **Pasākumi ziņojošo personu aizsardzībai pret represijām**

1. Dalībvalstis veic visus pasākumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu 13. pantā izklāstītajiem nosacījumiem atbilstošu ziņojošo personu aizsardzību pret represijām. Šādi pasākumi jo īpaši ietver 2.–8. punktā minētos.

2. Sabiedrībai ir viegli pieejama bezmaksas visaptveroša un neatkarīga informācija un konsultācijas par pieejamām procedūrām un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieejami aizsardzībai pret represijām.

3. Ziņojošām personām ir pieejama efektīva kompetento iestāžu palīdzība saistībā ar jebkādu atbilstošu iestādi, kas ir iesaistījies to aizsardzībā pret represijām, tostarp, ja tas ir paredzēts valsts tiesību aktos, fakta, ka tās ir tiesīgas uz šajā direktīvā paredzēto aizsardzību, apstiprinājums.

4. Ja personas ziņo ārēji kompetentajām iestādēm vai publisko informāciju saskaņā ar šo direktīvu, tad netiek uzskatīts, ka tās ir pārkāpušas kādu informācijas izpaušanas ierobežojumu, ko tām piemēro līgums vai kāds normatīvo vai administratīvo aktu noteikums, un tās nav saucamas pie jebkādas atbildības par šādu izpaušanu.

5. Tiesvedībā par ziņojošai personai nodarīto kaitējumu un ar nosacījumu, ka ziņojošā persona pietiekami pamato, ka nodarītais kaitējums bijis kā pretdarbība par ziņojuma vai informācijas izpaušanu, personai, kas īstenojusi represīvo pasākumu, būtu jāpierāda, ka šis kaitējums nav ziņošanas sekas un noticis tikai pienācīgi pamatotu iemeslu dēļ.

6. Ziņojošām personām ir piekļuve atbilstošiem koriģējošiem pasākumiem aizsardzībai pret represijām, tostarp pagaidu tiesiskajai aizsardzībai, kamēr notiek tiesvedība, saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

7. Papildus atbrīvojumam no pasākumiem, procedūrām un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas paredzēti Direktīvā (ES) 2016/943, tiesvedībā, tostarp par goda aizskaršanu, autortiesību vai slepenības pārkāpšanu, par kompensācijas prasībām saskaņā ar privātajām, publiskajām vai kolektīvajām darba tiesībām, ziņojošām personām ir tiesības paļauties uz to, ka varēs pieprasīt prasības noraidīšanu, pamatojoties uz to, ka ziņojums iesniegts vai informācija publiskota saskaņā ar šo direktīvu.

8. Papildus juridiskās palīdzības nodrošināšanai ziņojošām personām krimināllietās un pārrobežu civillietās saskaņā ar Direktīvu (ES) 2016/1919 un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/52/EK<sup>63</sup> un saskaņā ar valsts tiesību aktiem dalībvalstis var nodrošināt turpmākus juridiska vai finansiāla atbalsta pasākumus un atbalstīt ziņojošās personas tiesvedības laikā.

## *16. pants*

### **Iesaistīto personu aizsardzības pasākumi**

1. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek pilnīgi ievērotas iesaistīto personu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, tostarp nevainības prezumpciju, kā arī tiesības uz aizstāvību, tiesības uz uzklauvēšanu un tiesības piekļūt lietas materiāliem saskaņā ar ES Pamattiesību hartu.
2. Gadījumos, kad iesaistīto personu identitāte nav publiski zināma, kompetentās iestādes nodrošina to identitātes aizsardzību, kamēr notiek izmeklēšana.
3. Iesaistīto personu identitātes aizsardzības nolūkā piemēro arī 9. un 11. pantā izklāstītās procedūras.

## *17. pants*

### **Sodi**

1. Dalībvalstis paredz efektīvus, samērīgus un atturošus sodus, ko piemēro fiziskām vai juridiskām personām, kuras:
  - a) traucē vai cenšas traucēt ziņošanu;
  - b) veic represīvus pasākumus pret ziņojošām personām;

<sup>63</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/52/EK (2008. gada 21. maijs) par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās (OV L 136, 24.5.2008., 3. lpp.).

- c) uzsāk maldinošu tiesvedību pret ziņojošām personām;
  - d) pārkāpj pienākumu saglabāt ziņojošo personu identitātes konfidencialitāti.
2. Dalībvalstis paredz efektīvus, samērīgus un atturošus sodus, ko piemēro personām, kuras sniedz ļaunprātīgus un kaitējošus ziņojumus vai informāciju, tostarp paredz kompensācijas pasākumus personām, kurām nodarīts kaitējums ļaunprātīgu un kaitējošu ziņojumu vai informācijas rezultātā.

#### *18. pants*

### **Personas datu apstrāde**

Jebkādu personas datu apstrādi, kas veikta saskaņā ar šo direktīvu, tostarp kompetento iestāžu veiktu personas datu apmaiņu vai nosūtīšanu, īsteno atbilstīgi Regulai (ES) Nr. 2016/679 un Direktīvai (ES) 2016/680. Jebkāda informācija apmaiņa vai nosūtīšana, ko veic kompetentās iestādes Savienības līmenī, būtu jāīsteno atbilstīgi Regulai (EK) Nr. 45/2001. Personas datus, kas nav nepieciešami attiecīgās lietas izskatīšanai, nekavējoties izdzēš.

## **V NODAĻA**

### **NOBEIGUMA NOTEIKUMI**

#### *19. pants*

### **Labvēlīgāks režīms**

Neskarot 16. pantu un 17. panta 2. punktu, dalībvalstis var ieviest vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki ziņojošo personu tiesību aizsardzībai nekā šajā direktīvā paredzētie noteikumi.

#### *20. pants*

### **Transponēšana**

- 1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai vēlākais līdz 2021. gada 15. maijam izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis tūlīt dara zināmus Komisijai minēto noteikumu tekstus.
- 2. Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

## 21. pants

### **Ziņošana, novērtēšana un pārskatīšana**

1. Dalībvalstis sniedz Komisijai visu attiecīgo informāciju par šīs direktīvas īstenošanu un piemērošanu. Ņemot vērā iesniegto informāciju, Komisija līdz 2023. gada 15. maijam iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par šīs direktīvas īstenošanu un piemērošanu.
2. Neskarot ziņošanas pienākumus, kas noteikti citos Savienības tiesību aktos, dalībvalstis katru gadu iesniedz Komisijai turpmāk uzskaitītos statistikas datus par ziņojumiem, kas minēti III nodaļā, ja tie attiecīgajā dalībvalstī ir pieejami centralizētā līmenī:
  - a) kompetento iestāžu saņemto ziņojumu skaits;
  - b) ziņojumu rezultātā uzsākto izmeklēšanu un tiesvedību skaits un to galīgais iznākums;
  - c) nodarītā finanšu kaitējuma novērtējums, ja konstatēts, un summas, kas atgūtas pēc izmeklēšanas un tiesvedības par attiecīgajiem ziņotajiem pārkāpumiem.
3. Komisija līdz 2027. gada 15. maijam, ņemot vērā savu atbilstīgi 1. punktam iesniegto ziņojumu un dalībvalstu statistiku, kas iesniegta saskaņā ar 2. punktu, iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu, kurā novērtēta to valsts tiesību aktu ietekme, ar kuriem transponē šo direktīvu. Ziņojumā tiek novērtēts veids, kādā direktīva ir darbojusies, un apsvērta vajadzība veikt papildu pasākumus, tostarp, kad nepieciešams, grozījumus ar mērķi paplašināt direktīvas darbības jomu, attiecinot to arī uz citām jomām vai Savienības tiesību aktiem.

## 22. pants

### **Stāšanās spēkā**

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

## 23. pants

### **Adresāti**

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē,

*Eiropas Parlamenta vārdā —  
priekšsēdētājs*

*Padomes vārdā —  
priekšsēdētājs*